

Tribuna școlii

Revistă săptăminală
editată de
Ministerul Educației și Învățământului
și Uniunea Sindicatelor
din Învățământ, Știință și Cultură
Anul IV (XXV) Nr. 126 (1212)
Simbătă 12 ianuarie 1974
12 pagini și suplimentul
„Științe sociale” — 1 leu

La chemarea primului clopoțel al anului 1974

Continuăm...

Acad. prof. ȘTEFAN BALAN

A trecut vacanța, cu episoadele ei plăcute. Ne pregătim să reîncepem activitatea noastră școlară; s-o continuăm, de fapt!

Continuă elevii și studenții, odihniți, dornici să-și lărgească orizontul cunoștințelor teoretice și practice, să-și apropie o meserie viitoare.

Continuă profesorii, dornici să-l învețe pe elevii lor tainele învățării, să-l vadă pe copiii și tinerii care le trec prin mină, buni cetățeni ai patriei.

Vă dorim tuturor succes, știut fiind că primii străduitori pentru obținerea succeselor trebuie să fiți Dv. înșivă. Prin munca Dv.! Ea fiind cea care asigură succesul, dă satisfacții, luminează viitorul. Bineînțeles, munca dusă serios, perseverent, întreprinzător.

Ca vechi dascăl, nu pot să nu arăt, și de data aceasta, marea plăcere pe care mi-o face studenții care se informează amplu, vor să înțeleagă temeinic, încearcă să-și formeze o părere personală.

Copiii și tinerii sint dintotdeauna gata să învețe; iar dascălii să-l învețe. Și unii și alții avem datoria să muncim cu dăruire, cu dragoste și înțelegere reciprocă.

Continuăm munca noastră cu pasiune, pentru prosperitatea țării; pentru realizarea politicii partidului și pentru a răspunde chemării secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu; pentru a ne achita cinstit de datoria pe care o avem față de poporul care ne a-

sigură cele necesare învățării; pentru interesul nostru personal.

Mă gîndesc cu dragoste și respect la învățătorul meu, de la mica școală primară din Piața Poporului din Brăila, care, după vacanțe, ne spunea: „Acum mergem mai departe și voi, și eu. Hai să ne înțelegem de la început că ne vom face toți datoria. Eu vă promit! Și voi?” — „Da”, răspundeam noi. Era simplu, cald, convingător. Era, tot după o vacanță de iarnă, aproape imediat după primul război mondial. În clasă, era mai mult fum decît căldură de la puținele lemne umede care ardeau în sobă. Dar noi eram convinși că ne luăm un mare angajament față de bătrînul învățător. Și-l ținem

Acum avem condiții strălucite pentru a obține cele mai bune rezultate. Să continuăm, deci, să muncim cu convingere, cu dragoste de țară, de profesiune, de carte.

„Am o portocală”

Urmăream disputa a doi copii.
— Am o portocală! — spuse unul.
— Și vrei s-o mîncăm? — întrebă celălalt.
— Uf! — făcu primul. Ai uitat jocul de la grădiniță. Cînd eu zic: „Am o portocală”, tu trebuie să mă-ntrebi: „De ce una și nu două?” Cînd zic: „Am două portocale”, tu spui: „De ce două și nu trei?”

Un joc neatractiv și plictisitor, cum vă puteți da seama, dar pe care unele cadre didactice îl folosesc cu multă dezvoltură cînd îi învață pe copii să numere. Ascultînd acum disputa celor doi fînci, mi-am pus întrebarea: „De ce neapărat portocală, și nu măr, sau pară, sau o autohtonă piersică zemoasă a cărei aromă sint puține fructe în stare s-o egaleze?”

Un anume exotism începe, parcă, să ia amploare în unele jocuri didactice, în unele manuale și cărți pentru copii, ilustrate. Cînd este vorba de fructe, apar, invariabil aproape, portocale,

banane, nuci de cocos etc. Dar cîți dintre copiii noștri știu cum arată un portocal sau un bananier? Cînd este vorba de animale, o întreagă grădiniță zoologică (leul, tigru, puma, girafa) și mai pușin ciinele, pisica și blajinul cal (pe care copilul le vede atît de des, cu care citeodată se și „împrietenește”), sau răbdătoarea vacă ce zilnic îl indulcește cu laptele ei! În privința înaripatelor, porumbelul, galinaceele de prin curți, sau sprintena vrăbiușă încep să fie înlocuite, prea des parcă, cu condori, struși, păsări-lire, egrete, ultimele pe punctul de a deveni rarități pînă și pentru ornitologi.

Astfel sînd lucrurile, n-ar fi exclus să-i auzim pe cei doi copii continuîndu-și disputa:

— Sic! Eu am un hipopotam albastru!

— Sic! Eu am un aligator violet!

DIMITRIȘTE RACHICI

Determinator științific

Animat de dorința perfecționării procesului de învățămînt, sarcină de maximă importanță trasată de recente documente de partid și de stat, am realizat un determinator științific de plante și animale, bazat pe principiul politomic.

Aparatul didactic recent brevelat de Oficiul de stat pentru invenții și mărci, constă dintr-un programator care funcționează pe principiul coordonatelor rectangulare, capabil să „memoreze” și să convertească conținutul informațional al eșantionului în limbaj codificat. Codificarea informației se realizează prin intermediul cartelelor perforate care au pe o axă ordonate familiile, ordinele etc.; pe cealaltă axă diagramele — caracterele diagnostic — iar între ele, speciile. Aparatul este prevăzut, în afara programatorului, cu un panou central destinat transformării sistemului informațional, pe care sint amplasate contacte electrice codificate. Acestea sint ordonate după

anumite reguli prestabilite — ramificațiile arborelui genealogic, tabele sinoptice, ecosisteme, clasificări etc.

Operația de determinare constă în examinarea eșantionului cu ajutorul tabelului analizator, codificarea diagramei pe cartele și introducerea acestora în programator. De exemplu, elevii primesc pentru identificare (determinare) un număr oarecare de specii de pești, batracieni, reptile etc. Stabilesc caracterele de diagnostic ale fiecărui eșantion, le codifică cu ajutorul tabelului analitic, pe axa orizontală, în care peștii = X_1 ; batracienii = X_2 ; reptilele = X_3 , ... iar pe axa verticală, batracienii cu coadă = $X_2 Y_1$; batracienii fără coadă = $X_2 Y_2$; ba-

Prof. THEODOR MARINESCU
directorul Școlii generale nr. 3
din Cimpina

(Continuare în pag. a 2-a)

Determinator științific

(Urmare din pag. 1)

tracieni fără coadă avind pe suprafața corpului niște ridicături („bube”) = X₂, Y₂, Z₄. Introduc cartelele în dispozitiv și programează sistemul informațional cu ajutorul unor șuruburi micrometrice.

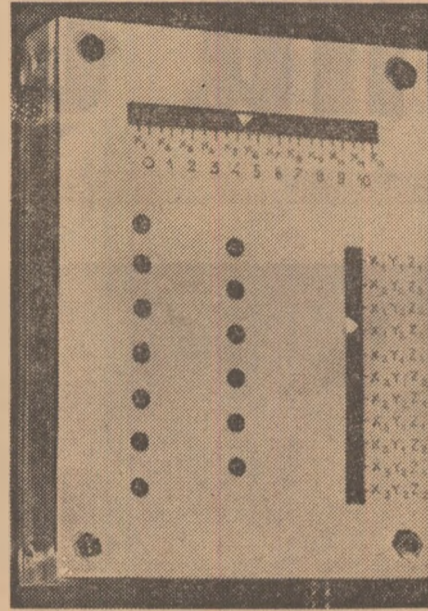
Amplasarea corectă a programatorului în panoul central, funcție de anumite reguli preliminare, determină închiderea unui circuit de semnalizare optică sau acustică, transformă informațiile codificate și indică denumirea științifică și populară a eșantionului cercetat. În cazul nostru, X₂, Y₂, Z₄ = BUFO BUFO, broasca răioasă.

Spre deosebire de determinatorul dihotomic, utilizat pe scară largă în prezent în țara noastră, determinatorul politomic prezintă o serie de avantaje majore, ca: este mult mai complex, conținând analiza detaliată a taxonilor; alegerea greșită a unei diagrame în timpul determinării, nu influențează rezultatul final ca în determinarea dihotomică, ci rămâne izolată; ordonarea diagramei și speciilor în tabelul analizator este liberă, nedeterminată de nici o cerință ca în sistemul dihotomic; introducerea în cheie a taxonilor omiși sau noi, nu-i modifică struc-

tura; exclude necesitatea memorării diagramei din cheie; oferă taxonometricii metode matematice și cibernetic de determinare.

În afară de avantajele științifice enumerate, determinatorul politomic realizat, marchează și o serie de avantaje pedagogice, cum sînt următoarele: valorifică din plin intuiția în determinarea științifică; dă posibilitate elevilor (studenților) să studieze interpretativ eșantioanele prezentate, să le compare și să excludă progresiv ipotezele neștiințifice; introducerea sistemelor de coduri complementare funcție de particularitățile de vîrstă, lărgeste aria utilității făcîndu-l accesibil învățămîntului gimnazial, liceal și universitar; oferă profesorului capacitatea de a urmări permanent evoluția raționamentului deductiv, inductiv și analog folosit de elev (student) în determinare; speciile identificate sînt studiate în raport cu condițiile lor de viață; prin amplasarea planșelor ilustrative în panoul central, aparatul poate fi utilizat și la alte obiecte de învățămînt — în geologie poate fi folosit pentru determinarea tipurilor de roci, în geografie pentru determinarea diferitelor puncte din teren, în chimie pentru identificarea elementelor etc.

Determinatorul politomic este rentabil din punct de vedere economic, puțin fi confecționat de către fiecare unitate școlară, în cadrul lucrărilor tehnico-productive de lăcătușărie.

Dispozitivul de programare al determinatorului politomic

La Consiliul Național al Organizației Pionierilor

Întîlnirea președintelui cu locțiitorii săi

Marți 8 ianuarie, a.c., la Sediul Consiliului Național al Organizației Pionierilor a avut loc o întîlnire de lucru între tovarășul Virgiliu Radulian, președintele Consiliului Național al Organizației Pionierilor, și locțiitorii săi, pionieri de frunte și comandanți de

unități din 16 județe ale țării. Locțiitorii, abia întorși de la a IV-a ediție a „Ambasadorilor prieteniei”, au raportat președintelui cum au acționat, fiecare în parte, pentru transpunerea în practică a hotărîrilor celui de-al II-lea Forum Național al Organizației Pio-

nierilor, ce măsuri au luat pentru îndeplinirea sarcinilor lor. De asemenea, au formulat observații critice în legătură cu activitatea unităților și detașamentelor din care fac parte, precum și observații critice referitoare la activitatea personală.

Propunîndu-și un program de măsuri din care să nu lipsească preocuparea cultivării modestiei, ca trăsătură a spiritului revoluționar și a perfecționării lor morale și politice, pionierii au comunicat sugestiile, gîndurile, inițiativele curajoase pentru viitor (realizarea „Albumului celor 16 locțiitori — promoția 1973—1974” e numai una din acestea), în scopul valorificării experienței pozitive de către următoarele promoții de locțiitori. Întîlnirea, desfășurată într-o atmosferă de cald entuziasm, a fost precedată de vizite, care au lăsat impresii de neșters, la mai multe personalități ale vieții noastre politice și culturale, printre care: Traian Ștefănescu, prim-secretar al C.C. al U.T.C., ministru pentru problemele tineretului, Zaharia Stancu, președintele Uniunii scriitorilor, Eugen Florescu, redactorșef al ziarului „Scîntela tineretului”, printre muncitorii fruntași ai uzinei „23 August” ș.a.

În anul celei de a 25-a aniversări a Organizației pionierilor — urări de mari succese în muncă, celor mai buni membri ai ei!

DOINA STERESCU

Fotografie pentru „Albumul celor 16 locțiitori — promoția 1973-1974”, consemnînd întîlnirea președintelui Consiliului Național al Organizației Pionierilor cu locțiitorii săi, din 8 ianuarie 1974.

Pentru o metodologie a recuperării

Datorită multor cauze, deseori congenitale, unii copii prezintă deficiențe grave de vedere, care constituie piedici importante în dezvoltarea lor normală, în procesul de instruire școlară și în calificarea lor profesională. În vederea preîntîmpinării acestor deficiențe a fost înființată în 1957, Școala de ambliopi din București, care a obținut rezultate bune în educarea slab-văzătorilor. Din practica acestei școli, a rezultat că în munca de instruire și educare a școlărilor, o atenție deosebită este acordată obținerii unei creșteri a eficienței vizuale și structurării personalității puternice a elevilor. S-a constatat că aceștia dovedesc o voință deosebită, superioară celei a copiilor normali, care se manifestă prin perseverența și conștiinciozitatea dovedită în îndeplinirea sarcinilor pe care ei le primesc. Deficiența vizuală a acestor copii diminuează posibilitățile lor normale intelectuale. Însă, în unele cazuri, pînă la urmă ei pot obține rezultate asemănătoare copiilor normali.

Ca și în cazul oricărei deficiențe, pe lîngă eforturile depuse pentru reducerea

ei, se întreprind o serie de măsuri variate de compensare. Acestea se pot realiza pe calea auzului, a investigației tactile, a dezvoltării memoriei, atenției și schemelor de recunoaștere vizuală. Important este ca această compensare să ajungă să se echilibreze cu posibilitatea de vîz, suplînd deficiențele. Desigur, că de aici rezultă un specific al procesului didactic, ținînd seama că în procesul compensării există și posibilitatea recuperării medicochirurgicale a elevului. Deseori, profesorii defectologhi reușesc să realizeze o recuperare biologică și socio-profesională a copiilor prin colaborarea lor cu oftalmologii și prin colectarea unui material de observații și experimente, efectuate sistematic, în procesul instructiv-educativ. La aceasta, pot participa, mai ales, profesorii care lucrează efectiv și obțin rezultate bune cu acești copii. Pentru aceasta, este nevoie să se pună la punct, să se experimenteze, să se verifice și apoi să se generalizeze o metodologie anume de recuperare. Această metodologie ar urma să fie elaborată în conformitate cu ca-

mintele experimentelor științifice. Adică, să asigure controlul diverselor variabile, care intră în studiu (inclusiv cu ajutorul statisticii); să permită variația condițiilor, în limitele determinării medicale, în așa fel încît să nu aducă nici un fel de prejudicii sănătății ambliopilor, primînd principiul păstrării și dezvoltării vederii, să dea, în final, material pentru elaborarea unor metode de cercetare de mare finețe psihofiziologică, în condiții de laborator, cu scopul de a lămuri aspectele de natură morfologică și funcțională, care scapă posibilităților defectologului și medicului școlar.

O asemenea abordare a studiului problemelor pe care le ridică activitatea cu slab-văzătorii va putea să ducă la găsirea unor fenomene și terapeutici, interesînd nu numai școlile de ambliopi. Aducerea în discuție a acestui argument are drept scop să atragă atenția și altor foruri științifice, asupra acestei problematice.

O colaborare cu asemenea foruri științifice, ar fi extrem de binevenită și pentru progresul activității școlilor de ambliopi.

Prof. psiholog-defectolog
MIHAIL TĂNĂȘESCU

CONSULTAȚII

Mai multor institutori nu li s-au recunoscut gradele didactice obținute ca profesori și, ca atare, sînt încadrați la un salariu mai mic (M.I. cu 470 lei, C.C. cu 265 lei, P.D. cu 310 lei, B.N. cu 256 lei). În urma intervențiilor făcute la autoritățile școlare și la alte organe de specialitate, li s-a răspuns că la această soluție s-a ajuns prin interpretarea art. 90 din Statutul personalului didactic. Interpretarea este corectă? Li se pot recunoaște gradele obținute ca profesori, sau trebuie să le susțină din nou ca institutori?

— La o astfel de soluționare a problemei se poate ajunge numai printr-o greșită interpretare a Statutului personalului didactic. Pentru funcția de institutor, legea prevede următoarele condiții de studii: absolvirea cu examen de diplomă a unui liceu pedagogic de învățători sau unei școli pedagogice postliceale și absolvirea cu examen de diplomă a unei universități sau a unui institut pedagogic. Rezultă, deci, că funcția de institutor se poate utiliza numai pentru încadrarea personalului didactic care predă ca învățător la clasele I-IV avînd pregătire de învățător și studii superioare. Cu privire la susținerea definitivatului nu se ridică nici o problemă, întrucît personalul didactic care a obținut definitivarea în învățămînt pentru o anumită funcție didactică își păstrează definitivarea pentru oricare dintre celelalte funcții didactice din cadrul învățămîntului preșcolar, învățămîntului obligatoriu de cultură generală, liceal și tehnic profesional, în cazul cînd a terminat studiile necesare pentru ocuparea acelor funcții. Analizînd posibilitățile de obținere a gradelor didactice II sau I la institutori, întîlnim situații specifice căilor prin care se ajunge la funcția de învățător cu studii superioare:

— învățătorii care au obținut gradele didactice II sau I și ulterior au absolvit cu examen de diplomă o instituție de învățămînt superior beneficiază de ele și după numirea lor ca institutori;

— institutorii încadrați în această funcție pot obține gradele didactice la una din specialitățile pentru care s-au pregătit în învățămîntul superior;

— dacă în situația cînd ar fi puși să susțină gradul didactic ca institutori l-ar susține la una din specialitățile pentru care s-au pregătit în învățămîntul superior, putem să nu recunoaștem gradul susținut în aceleași condiții?

Solicitați imediat inspectoratului școlar județean rectificarea încadrării prin recunoașterea gradului didactic obținut ca profesor și achitarea drepturilor neacordate. (Statutul personalului didactic art. 5, 9, 83, 84 și 90; Codul muncii art. 176/2).

Inv. Biolan Floarea, Școala ajutoare de fete din Alexandria, jud. Teleorman, este titulară la această școală din anul 1957. Directorul școlii i-a transmis, în toamna acestui an școlar, indicația primită de la alte foruri administrative să se pregătească și să se prezinte la concursul pentru ocuparea posturilor vacante din orașul Alexandria pentru anul școlar 1974/1975, deoarece posturile de învățătoare vor fi date vacante pentru a fi ocupate de profesori defectologi. E normal să fie supusă din nou la concurs pentru ocuparea unui post de învățătoare în aceeași localitate?

— Odată ce sînteți titulară în localitate, nu puteți fi supusă la un nou concurs pentru titularizare. Încadrarea școlii ajutoare ca defectologi se va face în măsura în care posturile ocupate cu învățători titulari vor deveni vacante prin transferarea acestora în învățămîntul obligatoriu de cultură generală. (Circulara Ministerului Educației și Învățămîntului către inspectoratele școlare județene nr. 21.596/1972).

IOAN BADIU

FIECARE 50' — FĂRĂ REPETENȚI!

Cît și cum transmitem elevilor

Pentru ca timpul afectat lecției să fie cît mai eficient folosit, consider că e bine să se găsească — pentru fiecare temă tratată și dezvoltată în cele 50 de minute — metoda cea mai interesantă și cea mai potrivită, care să permită transmiterea tuturor cunoștințelor prevăzute pentru o instruire de bază serioasă și, în același timp, participarea tuturor elevilor unei clase la întreaga activitate desfășurată în cadrul unei lecții. Așadar, o muncă diferențiată, în funcție de clasă, de grupurile de elevi care formează această clasă, de modul în care poate fi abordată tematica programei la un colectiv sau altul.

Continuarea investigare a cunoștințelor elevilor conduce la o cunoaștere reală a posibilităților intelectuale și a trăsăturilor temperamentale ale elevilor încredințați nouă. Consider că, în aprecierea cunoștințelor, e bine să stea pe primul plan nu volumul de cunoștințe dobândite, sau reproducerea fidelă a lor dintr-un manual, ori după expunerea profesorului; e necesar să apreciem capacitatea elevului de a gândi, de a expli-

ca logic, de a înălța dialectic fazele procesului, de la cauzalitate pînă la finalitatea fenomenului sau momentul istoric respectiv.

Alături de mijloacele de învățămînt clasice, tehnica modernă ne pune la îndemînă și mijloace noi, multiple care influențează, calitatea lecției, și poate sporii eficiența. Un profesor cu experiență a simțit întotdeauna că orice metodă este eficientă atîta timp cît ea răspunde interesului elevului, cîlă vreme îi dezvoltă independența gîndirii, îi pregătește pentru viață. Oricine încearcă să citească elevilor, chiar celor din clasa a IV-a, fragmente din înțelegerea încheiată între tărani răscoala și nobili, la Bobilna, va reuși să obțină, de la ei, formularea cauzelor răscoalei așa cum le înfățișau tărani și să releve ideea fundamentală a intensificării exploatareii care a dus la izbucnirea răscoalei. Aceeași temă, la clasa a VIII-a, poate fi dezvoltată în cadrul Muzeului de istorie națională, în fața hărților și a exponatelor care reflectă epoca, deci într-un cadru deosebit de cel al clasei, în prezența impresionantelor

măturii, care atestă lupta necontenită a maselor populare pentru libertate națională și socială.

Pentru ca să putem realiza obiectivele urmărite în timpul unei lecții, este necesar să selectăm și să sistematizăm cunoștințele, să transmitem esența materiei, să-l determinăm pe elev să-și însușească ideile, legile, principiile de bază ale fenomenului istoric discutat. În raport cu nivelul clasei, trebuie să știm cît, și cum transmitem elevilor, să acordăm o grijă deosebită pentru structura internă a lecției, pentru conținutul și calitatea ei și ale materialului auxiliar folosit. Să ne ferim de lecții stufoase, încărcate cu informații neconcludente.

Faptul că de foarte mulți ani, de cînd sînt profesora de istorie, nu am repetenții, îmi justifică încrederea în stilul meu de muncă, bazat pe următoarele exigențe: am preluat fiecare copil să poseze minimum de cunoștințe istorice folositoare întregii sale culturi; n-am uitat nici un moment că istoria este și un obiect de învățămînt prin care se realizează educația unor înalte sentimente civice, ca demnitatea națională, dragostea de patrie și pentru poporul român.

Prof. LUCIA MIHALĂ

Școala generală nr. 124 din București

Cunoștințele se însușesc, în procent maxim, în clasă

Pentru ca matematica să trezească interesul elevilor și să-i convingă că aceasta îi înarmează cu un instrument de lucru pe baza căruia pot rezolva o seamă de probleme practice, este necesar să depunem toate eforturile pentru a o face atractivă, pentru a o lega în permanență de realitate. Putem realiza acest lucru numai dacă știm precis ce urmărim într-o anumită lecție, cu cine lucrăm la această lecție și prin ce metode e bine să transmitem noile cunoștințe. Deci, orice lecție se bazează pe cunoașterea foarte exactă a elevilor, a posibilităților lor de concentrare, de sesizare, de antrenare. Sînt lucruri esențiale, mai ales pentru orele de matematică, deoarece este știut cît de repede se poate descuraja un elev dacă eșuează în rezolvarea unui exercițiu sau a unei probleme. Poate că, mai mult ca alte obiecte de învățămînt, matematica se bazează, în prezentarea noilor cunoștințe, pe cele anterioare. Fără continuitate, este foarte greu să predăm matematica în condiții optime. Numai în felul acesta, putem folosi cele 50 de minute ale unei lecții într-un mod eficient, lecția își poate atinge scopul: însușirea cantitativă, dar și calitativă a noțiunilor matematice în procent maxim în timpul unei ore. Profesorul are libertatea să folosească orice metodă care îi se pare potrivită și adecvată condițiilor specifice ale clasei la care predă. De exemplu, la lecția „Asemănarea triunghiurilor”, la clasa a VII-a, renunțînd la metoda clasică, am enunțat numai teorema și am făcut construcția indicată, lăsîndu-i pe elevi să găsească ipoteza, concluzia și mai ales să realizeze demonstrația. La o clasă paralelă, la aceeași lecție, am prezentat desenul. Ipoteza și concluzia, revenind elevilor sarcina de a ajunge singuri la enunțul teoremei. În felul acesta, întreg colectivul clasei a fost antrenat la lecție, toți elevii au fost puși în situația de a gîndi, de a găsi soluții. Așa fi obişnuim, în mod progresiv, să gîndească matematic.

Un alt exemplu: la clasa a V-a, pentru a verifica cele patru operații cu numere, am dat un test cu 20 de întrebări progresive ca durată de lucru și complexitate. După corectarea acestui test, am știut exact ce nu și-au însușit unii elevi. Dealtfel, metoda testelor o folosesc continuu, considerînd-o mult mai eficientă decît verificarea individuală. La clasa a VIII-a am folosit o altă metodă de lucru pentru stimularea elevilor buni și antrenarea celor care lucrează cu oarecare dificultate. Am scris rezultatele exercițiului sau

problemei pe tablă, înaintea orei, acoperindu-le. Cînd toți elevii au terminat de lucru, au verificat rezultatele din caiete cu cele de pe tablă. Munca individuală a elevilor în timpul orei permite, deopotrivă, verificarea reală a cunoștințelor dobîndite, ca și fixarea lor. Sînt însă și clase și lecții care impun formula metodelor clasice. Un a-

jutor deosebit în realizarea unei lecții o are materialul didactic, cu condiția să se aleagă bine momentul în care prezentăm acest material. El are rolul de a stimula gîndirea elevului, de a-i sintetiza cunoștințele.

Prof. LILIANA UNGUREANU

Școala generală nr. 56 din București

Verificarea elevilor, autoverificarea profesorului

Dacă învățămîntul tradițional concepă procesul de predare ca un flux de cunoștințe pornit de la profesor către elevi, învățămîntul modern caută să antreneze în activitatea didactică și elevul, să-l facă un participant interesat de propria-i instruire și educație. Cele 50 de minute rezervate unei lecții oferă cadrul cel mai favorabil pentru pregătirea elevului în vederea dobîndirii acestor deprinderi de muncă activă, creatoare. Este necesar să realizăm lecții dense, să evităm monotonia și timpii morți.

Aș dori să mă opresc la ceea ce numim verificarea cunoștințelor, una dintre verigile lecției clasice, care, fără a deveni scop în sine, poate să transforme — mai ales orele de limba română — în lecții atractive, în care toți elevii sînt antrenati. Cu precizarea că este necesar să ne intereseze verificarea însușirii cunoștințelor predate, în același timp cu fixarea acestora de către toți elevii clasei, și doar apoi verificarea, nominalizată, a elevilor. De pildă, dacă într-o lecție mixtă, în primele 10—11 minute urmîrim doar să notăm cîțiva elevi, clasa rămîne pasivă, mulți elevi se plictisesc și-și pierd interesul față de problemele discutate. Firește, problema notării nu trebuie neglijată, dar ea se poate rezolva mult mai bine — și calitativ și cantitativ — dacă vom da cîteva probe de control, la diferite lecții, cu tipuri diferite de exerciții. O altă modalitate prin care putem trezi interesul elevilor față de această primă parte a orei este următoarea: dacă elevii au avut de scris o compunere și efectuăm verificarea punînd în discuție două sau trei lucrări, cerem clasei să

aprecieze compozițiile respective, să stabilească care este cea mai bună dintre ele și pentru care motive. Responsabilitatea clasei se poate mări și prin solicitarea de a surprinde unele expresii frumoase, originale, sau, dimpotrivă, a unor propoziții și fraze formulate greșit, a unor termeni improprii. Discuțiile clasei în aceste situații sînt vii, ele dezvoltă spiritul critic și autocritic al elevilor, capacitatea de interpretare creatoare a unui text.

În alte cazuri, țînînd seama de specificul clasei, sau de particularitățile unor elevi, putem recurge la varianta examinării pe grupe. O grupă de elevi primește ca sarcină urmărirea calitativă a răspunsurilor date de cîțiva dintre colegii lor (de exemplu, caracterizarea personajelor din nouela „Sobički și românii”). Alți trei elevi vor scrie la tablă termeni, sau expresii noi, reținute din această nouelă a lui Negruzi. A treia grupă va construi cîteva propoziții cu cuvintele de la tablă, sau cu altele pe care elevii și le-au însușit, pe baza lecturii operei respective. În felul acesta, întreaga clasă este determinată să lucreze, participarea elevilor fiind mai intensă decît atunci cînd toți ar fi urmărit cum citește, cum povestește, sau cum analizează nouela un singur coleg de-al lor.

Printre procedeele întrebunțate în verificare, concomitent cu fixarea cunoștințelor, amintesc și rezolvarea exercițiilor gramaticale prin care li se cere elevilor să stabilească și valorile stilistice ale unor părți de vorbire, sau să înlocuiască un număr de cuvinte prin omonime și sinonime.

Prof. MARIA BĂRGĂOANU

Școala generală nr. 122 din București

Un pasionant obiect de cercetare

Forma principală a muncii profesorului de științe naturale este lecția desfășurată în condiții de laborator, în care am urmărit dezvoltarea spiritului de observație, priceperea de a efectua experimente simple, de a folosi manualul, de a lua notițe, de a sistematiza cunoștințele și de a aplica în practică cele însușite. Dacă atenția mea s-a îndreptat mai ales spre lecțiile de botanică, aceasta s-a datorat faptului că elevii clasei a V-a sînt subiecți ușor de modelat, foarte interesați de viața plantelor pe care le iubesc, posedînd o serie de cunoștințe despre natură din ciclul primar, sau din familie. Preocuparea mea de bază este de a-i familiariza cu o seamă de fenomene din natură, de a le forma priceperii și deprinderii practice, de a-i obişnuși să observe, să compare, să emită concluzii într-un limbaj corect și, mai ales, de a-i dezvoltă să reproducă mecanic textul din manual.

Pentru realizarea acestor scopuri, mi-am propus să revizuiesc vechea schemă clasică a lecției, introducînd elemente de modernizare care să mărească gradul de participare la lecție a fiecărui elev în parte. Pentru acest motiv, în trimestrul II al anului școlar 1972—1973, după o perioadă de familiarizare a elevilor cu metodele de lucru, am inițiat un experiment pentru găsirea celor mai potrivite căi de folosire eficientă a timpului afectat lecției.

Alături de folosirea lecțiilor cu structură tradițională la o clasă „martor”, am renunțat la succesiunea verigilor clasice ale lecției la o altă clasă. În cursul acestui experiment, verificat prin teste, am urmărit în permanentă însușirea de către elevi a ideii de evoluție a regnului vegetal, reușind, prin comparație, să stabilesc în ce constă superioritatea unei plante față de alta studiată anterior. Folosind pe scară largă împletirea verificării cunoștințelor vechi, cu predarea celor noi, am condus lecția în așa fel, încît elevii să fie capabili să formuleze singuri concluziile care îi vor ajuta să înțeleagă și alte fenomene. Renunțînd la o serie de amănunte inutile, am folosit timpul pentru efectuarea unor experimente, demonstrații și observații din care elevii să „descopere” conținutul noii teme.

După ce clasa a studiat, de exemplu, pe baza observațiilor directe, anumite plante, am cerut elevilor să prezinte informațiile culese de ei privind importanța economică a acestora și le-am recomandat materialul bibliografic pentru următoarea lecție. În ultimele zece minute, am împărțit teste (după modelul temelor de autocontrol recomandate de autorul actualului manual de botanică, ediția 1972). Pentru a economisi timpul, am multiplicat aceste teste (ar fi bine dacă am avea un xerox) cu ajutorul hîrtiei-carbon, elevului rămîndu-i doar să lege în mod logic vechile cunoștințe de cele noi. Setul de nouă teste, realizat în cursul trimestrului al II-lea al anului școlar trecut a însemnat un control eficient și mi-a procurat posibilitatea de a da numeroase note care stabileau precis nivelul de pregătire al fiecărui elev. Datorită acestui control repetat, nivelul clasei s-a ridicat simțitor, reducîndu-se numărul de note sub șapte. Deși încă mic, elevii au început să se obișnuiescă cu modul de a folosi manualul ca îndreptar pentru pregătirea acestor teste renunțînd la reproducerea mecanică, nefolositoare, a lecțiilor citite.

Rezultatele obținute m-au îndemnat să generalizez acest procedeu

Poate fac parte dintre profesorii privilegiați, deoarece rar mi se întîmplă să fiu obligată să las corigenți. Chiar și la clasa a VI-a, de recuperare, reușese să lucrez bine pe baza materialului oferit de natură sau a celui didactic, confecționat de multe ori împreună cu elevii. De fapt, după cum reiese și din cele scrise mai înainte, folosesc mult material intuitiv, cît mai variat și cît mai atractiv, transformînd tema lecției într-un pasionant obiect de cercetare și de stimulare a creativității.

Prof. MARIA VLAD

Școala generală nr. 56 din București

Se cer, în continuare, ameliorări notabile

- Pentru o reală unitate de concepție ● Sistematizare prin simplificare ● Principiul complementarității și asigurarea unei unități nu numai diacronice, ci și sincrone ● Adecvare la specificul condițiilor locale ● Surprinderea trăsăturilor semnificative ale mediului contemporan se opune tentei „pășuniste” ● Descongestionare și transfer de activități din învățământul primar

Comparativ cu programa existentă, proiectul noii programe a activităților instructiv-educative din grădinițe (expus prin comentariile autorizate ale tovarășei Eleonora Pop în nr. 119 al revistei „Tribuna școlii”) mi se pare a marca o contribuție substanțială în acțiunea de identificare și valorificare a resurselor educaționale ale preșcolariției. Prin intervenția mea, voi încerca să argumentez doar ipoteza că, chiar în această formă, proiectul noii programe poate comporta, în continuare, ameliorări notabile.

Deși „unitatea de concepție” este postulatată ca una din realizările fundamentale ale noilor programe, consider totuși că acest obiectiv prioritar nu a fost atins decât parțial. Ordonarea celor 16 capitole ale programei lasă, și acum, impresia unei simple juxtapunerii, nu a unei ierarhizări. O anumită inconsecvență există și între cele șase principii formulate ca preambul și poziția diferitelor capitole care ar trebui să le confirme. Spre exemplu: primul principiu enunțat în preambul se referă la „asigurarea dezvoltării psihofizice”. În timp ce „educația fizică” formează conținutul capitolului VIII. Apoi, nu rezultă în baza cărei rațiuni „educația fizică” este intercalată între „educația moral-patriotică” și „educația muzicală”; sau de ce „activitățile distractive” își află locul după „activitățile la liberă alegere” și înaintea „formării deprinderilor igienice și de conduită civilizată”.

Capitolul V se referă la o activitate facultativă: învățarea unei limbi străine. Iar dacă în învățământul preșcolar este vorba de „extinderea” și nu — încă — obligativitatea învățării unei limbi străine, consider că acest capitol nu poate fi amestecat cu celelalte care prevăd activități și obiective generale, obligatorii. Conținutul acestui capitol ar putea fi distribuit în cadrul „activităților la liberă alegere” (Cap. XIV), întrucât una dintre opțiunile copiilor (atunci când li se oferă posibilitatea să aleagă) ar putea fi și învățarea unei limbi străine. E necesar să reflectăm și asupra consecințelor pe care le-ar putea avea faptul că unii copii ar avea posibilitatea să învețe o limbă străină, pe când alții nu ar avea o asemenea posibilitate. Unul dintre obiectivele generalizării ultimei trepte a învățământului preșcolar a fost și acela de a reduce decalajele (mari, uneori) dintre copii, în privința sistemului de cunoștințe și deprinderi cu care aceștia intrau în primul an de școală. Or, prin aceasta, se reintroduc factorii de diferențiere.

Pe linia simplificării, s-ar mai putea arăta că „jocul de construcții” nu are o specificitate atât de pronunțată ca să justifice includerea lui într-un capitol separat. Conținutul acestui capitol poate fi distribuit fără nici o dificultate în capitolul despre „lucrul manual” (construcțiile realizându-se manual — deși cu elemente prefabricate) sau în cadrul activităților la liberă alegere. De asemenea, nici capitolul XV nu are o justificare suficientă, întrucât și activitățile din celelalte capitole pot fi distractive (în raport cu cerința formulată chiar de autori). În schimb, capitolul XVI pune alături deprinderile igienice și cele de conduită civilizată, fiind de fapt, deprinderile igienice sunt cuprinse în deprinderile de conduită (după cum problemele de igienă nu pot fi ocolite nici în cadrul educației fizice).

Mult mai utilă consider că ar fi elaborarea unei programe simple, dar din care să rezulte logica corolațiilor dintre diversele laturi ale personalității copilului, dintre factorii formativi destinați să modeleze aceste laturi. O asemenea simplificare ar oferi totodată condiții favorabile afirmării creativității și ar permite o mai pronunțată a-

decvare la specificul condițiilor locale.

Cu valoare ipotetică, noi propunem următoarea sistematizare: **Educația fizică** (dezvoltarea motricității, igiena corpului etc.); **Dezvoltarea limbajului ca mijloc de comunicare**; **Educația civică-morală** (inclusiv cultivarea patriotismului socialist, a deprinderilor de conduită civilizată, educația în spiritul respectării normelor juridice, morale, a celorlalte reglementări sociale); **Educația intelectuală** (cunoștințe despre mediul înconjurător, formarea reprezentărilor matematice, cunoștințe despre noi însuși etc.); **Educația pentru viața practică** (formarea deprinderilor de a crea utilul prin modelaj, lucru manual, activități de autoservire la nivelul clasei etc.).

O parte dintre aceste activități ar fi obligatorii, iar o parte la liberă alegere. Această dihotomie se poate aplica fiecărui gen de educație, neexistând deci o rațiune suficientă pentru a crea o categorie aparte.

Referindu-mă la problema legăturilor existente (sau pe care vrem să le instituim) între învățământul preșcolar și ceilalți factori educaționali, principiul nr. 6 formulează o cerință limitată: „asigurarea unității și continuității între învățământul preșcolar și școala primară”. Consider însă că unitatea și continuitatea nu pot fi privite numai în perspectivă diacronică, ci și în dimensiunea lor sincronică (activitățile formative din grădinițe să fie corelate nu numai cu factorii educaționali care le-au precedat sau care le urmează, ci și cu factorii care acționează simultan). Dacă pe coordonata diacronică unitatea este asigurată prin continuitate, în planul activităților sincrone unitatea este asigurată prin complementaritate. Formarea personalității rezultă dintr-o multitudine de factori, învățământul fiind numai unul dintre aceștia. Poate rezulta, cu randament sporit, o acțiune, din manifestarea altor compartimente ale sistemului formativ (familie, microgrupuri spontane, agenții formativi ai mediului socio-cultural, experiența proprie etc.).

Principiul complementarității ne va conduce și la adecvarea programei la specificul condițiilor locale. Proiectul de programă prevede, spre exemplu, printre obiectivele de bază „cunoașterea mediului”, dar rămâne de răspuns la o întrebare: ce fel de mediu va trebui să cunoască copilul — mediul cu care este familiarizat și care îi este deci oarecum cunoscut sau mediul cu care nu este familiarizat și care îi este deci în cea mai mare parte necunoscut? „Observarea vacii” pentru un copil din mediul urban este ceva util, educându-i cunoștințe inedite și interesante, pe când pentru un copil de la țară această acțiune este încărcată de o mare doză de inutilitate și plictiseală. Mulajul sau fotografia vacii nu pot aduce, pentru acest din urmă copil, decât o simplificare. Și fiindcă veni vorba despre animale, „caracteristicile specifice” atribuite de programa actuală unor animale sînt atât de neesențiale încât chiar și pentru cel mai neavizat copil nu poate aduce decât un progres anemic în sistemul lor de cunoștințe. Citez din programa actuală, p. 82: „Să știe că un animal are cap cu urechi, ochi și bot, picioare și coadă. Să cunoască unele caracteristici specifice ale acestor animale. De exemplu, pisica are mustați lungi și coadă lungă, blănă moale, „toarce”. Iepurele are urechi lungi și coadă scurtă. Să cunoască glasul diferitelor animale: pisica face „miau”, cîinele „ham, ham”; ursul „mor, mor”. Să știe că pisica mănîncă lapte, carne (de ce nu o fi specific și faptul că prinde șoareci? — n.n.), cîinele mănîncă oase, carne etc.

Despre păsări vor învăța că au cap cu ochi și două picioare și ghiare, sînt acoperite cu fulgi, mănîncă boabe și

mălai. Găina și rata fac ouă. Glasul lor: găina face „cot-codac”; rața mac, mac” (de ce oare aripa nu o fi pentru pasăre trăsătura specifică? — n.n.) Din acest punct de vedere, proiectul viitoarelor programe nu surprinde trăsăturile cele mai semnificative ale mediului contemporan și cu atât mai puțin trăsăturile mediului de mîine (cel în care copilul de azi își va consuma cea mai mare parte a vieții). Lumea de mîine va avea probabil și multe animale, dar va avea, în primul rînd, foarte multe mașini, utilaje, instalații, construcții etc. Este oare chiar atât de dificil să eliminăm tenta „pășunistă”, a programelor de grădiniță?

E bine ca atractivitatea să nu fie confundată cu gratuitatea. Să facem cu copilul la grădiniță ceea ce presupunem că nu va putea face în afara grădiniței. Probabilitatea de a ști că „un animal are cap cu urechi, ochi și bot” este, cred, mai mare decât posibilitatea de a ști să folosească, în mod corect, sensul cuvintelor, de a avea deprinderile incipiente ale muncii intelectuale etc. Grădinița e eficientă cînd evită a-l învăța pe copil ceea ce el poate învăța din alte surse ale mediului educațional.

Descongestionînd programa grădiniței de un mare volum de gratuități, ne va rămîne loc pentru a introduce, prin transfer, din învățământul primar, o serie de activități utile, cum ar fi premisele și elementele incipiente ale

scris-cititului, socotitului etc. Se știe, de exemplu, că scris-cititului este o chestiune de pură memorie mecanică, de abilitate motrică: în cele din urmă, o chestiune de conformism și de imitație. Nu poate fi vorba aici de creativitate și nici măcar de imaginație („crede și nu cerceta”!). Pe cazuri izolate, am realizat deja, un experiment, în scopul verificării ipotezei formulate. Rezultatele au fost surprinzătoare de încurajatoare. La trei ani, copilul poate învăța (numai prin joc — evident) toate literele alfabetului nostru și aceasta în mai puțin de două luni. La 4 ani, copilului îi sînt accesibile asociații de pînă la 5—6 litere, iar între 5—6 ani poate trece la citirea curentă, poate avea deprinderi grafice avansate, după cum poate și să efectueze unele operații aritmetice elementare. Avînd în vedere rezultatele acestor experimente, intenționăm să propunem forurilor superioare extinderea cercetărilor pentru ca datele obținute să fie reprezentative pentru copilul mediu. Ideea care se prefigurează este că în orice împrejurare e mai bine să acordăm prioritate însușirii instrumentelor cunoașterii și acțiunii („unelele de producție”), adică însușirii acelor elemente care favorizează și accelerează însușirea celorlalte și permite transformarea progresivă a învățării în auto-învățare, a educației în autoeducație.

Prof. dr. CONSTANTIN RUSU
directorul Liceului pedagogic din Bacău

Indeletniciri practice în atelierul de tâmplărie

Dezvoltarea aptitudinilor

Cînd apar aptitudinile copilului preșcolar? În ce măsură educatoarea poate contribui la determinarea, formarea, stabilizarea și continuitatea lor, în cei trei ani de influență pozitivă a preșcolarului?

Subestimarea diferitelor aptitudini manifestate de copii, lipsa îndrumării și a ajutorului dat la timp, le poate împiedica să se dezvolte, de aceea este important să dăm atenție convenită manifestărilor creatoare, să-i urmărim timp îndelungat (2—3 ani) și să-i orientăm către școlile speciale corespunzătoare.

Aptitudinile au la bază anumite dispoziții individuale native, iar pentru a le dezvolta este necesară o activitate intensă și organizată, în domeniul respectiv, care depinde de tema activității, de scopul ei, de sarcina didactică și în mod special de creativitatea educatoarei.

Se pot stabili căi de determinare a existenței unor aptitudini prin: a) observarea sistematică a manifestărilor copiilor în diferite activități, logica răspunsurilor, cursivitatea povestirii, capacitatea de memorare, calitățile voalționale și în special introducerea și adaptarea unor cunoștințe din experiența de viață a copilului la situațiile noi create de educatoare; b) determinarea unor aptitudini pe bază de experimente efectuate cu grupa, verificate prin grupa de control; c) analiza obiectivă a produselor activității copiilor, scoțînd în evidență elementele originale din obiectele realizate. Educatoarea se va strădui să cuprindă, pe lîngă o doză de cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor, și momente care să stimuleze imaginația copiilor și creativitatea lor. Jocurile de creație sînt deosebit de importante pentru dezvoltarea capacităților individuale, iar programele distractive și activitățile alese să antreneze grupa în activitate independentă, să creeze momente de soluționare a unor probleme care cer atenție și efort voluntar.

Prof. MARIA NUȚIU,
Liceul pedagogic din Tîrgu Mureș

82,3 la sută din copiii de cinci ani

Din darea de seamă înaintată Ministerului Educației și Învățământului de către Inspectoratul școlar al județului Mureș, reproducem cîteva cifre-rezultări:

În întregul județ Mureș, 82,3% din copiii de cinci ani sînt prezenți în grădinițe — 91% în mediul urban și 77,3% în mediul rural. Numai în municipiul Tîrgu-Mureș, numărul locurilor în grădinițe a crescut față de anul trecut cu 865. Dotarea cu mobilier, în valoare de 180 000 lei, s-a efectuat din fondul de stat. O mare parte din mobilier — 500 de garnituri — a fost furnizat de atelierele școlare.

DEZBATERE ASUPRA PROGRAMELOR ȘI MANUALELE

La nivelul inspectoratelor școlare

• Inspectoratul școlar al județului Neamț ne informează că s-a alcătuit o comisie, formată din cei mai buni învățători, care studiază posibilitatea descongestionării programelor pentru clasele I—IV. Comisia va face propuneri și pentru întocmirea viitoarelor manuale școlare.

• De la Inspectoratul școlar al județului Maramureș ni se transmite că în unitățile școlare din județ s-a adresat învățătorilor invitația de a participa la dezbaterea organizată de revistă. În planul de acțiuni pentru trimestrul al II-lea, întocmit de inspectoratul școlar județean și de Casa corpului didactic sînt cuprinse dezbateri pe această temă.

• Inspectoratul școlar al județului Bistrița-Năsăud a organizat în zilele de 4, 5, 7 și 8 ianuarie 1974, în cadrul cercurilor pedagogice, dezbateri asupra descongestionării programelor și manualelor școlare, la care au participat cadrele didactice care predau la clasele I—IV, iar propunerile făcute în cadrul dezbaterilor vor fi trimise redacției în vederea publicării.

Aș dori lecții grupate tematic

Pentru predarea citirii la clasele II—IV, aș dori ca manualul să cuprindă lecțiile grupate pe teme și să nu fie prevăzute izolat, așa cum le întâlnim în actualele programe și manuale. Este foarte greu ca elevul să facă o trecere rapidă de la o lecție cu conținut științific la o lecție cu caracter istoric. Gruparea lecțiilor pe o anumită tematică dă posibilitate elevului să facă legături concrete și concise asupra unor fenomene și fapte.

În mod special, propun ca numărul de ore destinate predării citirii la clasa a IV-a să fie mărit cu două ore săptămînal. În felul acesta vom da posibilitate elevului să citească mai mult pentru a-și forma deprinderea de citit și pentru a se perfecționa. Propun ca în abecedarul pentru clasa I să fie introduse mai multe lecții în perioada post-abece-dară.

Este foarte greu ca elevul să facă o trecere rapidă de la o lecție cu conținut științific la o lecție cu caracter istoric. Gruparea lecțiilor pe o anumită tematică dă posibilitate elevului să facă legături concrete și concise asupra unor fenomene și fapte.

Pentru manualele de gramatică propun ca textele ce urmează să fie analizate, să fie mai bogate în conținut și mai accesibile. De asemenea, manualul de gramatică să conțină scheme noi referitoare la analiza părților de propoziție. Pentru modernizarea lecțiilor să se introducă în manualul de gramatică probleme gramaticale.

Aș dori ca manualul de aritmetică să cuprindă un număr mai mare de probleme, ca de pildă la capitolul: „Exerciții cu cele patru operații, inclusiv paranteze”. Rezolvînd cit mai multe probleme și exer-

ciții, solicităm mai mult gîndirea elevilor, le formăm deprinderi rapide de rezolvare. Tot în manualul de aritmetică să se folosească notația cu litere, începînd chiar din clasa a II-a, acolo unde se pretează. În modul acesta îi vom deprinde pe elevi să dezlege mai ușor enigma notației cu litere la algebră.

De asemenea, este de dorit ca manualul de aritmetică să cuprindă exerciții, după care să se alcătuiască probleme. În același mod și datele numerice, ca și expresiile literare pot contribui la dezvoltarea creativității elevilor prin solicitarea lor de a alcătui probleme.

Inv. IOANA IVAȘCU
Școala generală nr. 2
din comuna Vișnești,
jud. Dimbovița

Cum se vor succeda temele

În clasa a III-a, așa cum se precizează în nota explicativă a programei, se continuă realizarea sarcinilor urmăriți în predarea aritmeticii în clasele I-II. Se predă numerația cu numere formate din mai multe cifre, incluzînd clasa milioanei și se continuă învățarea celor 4 operații aritmetice orale și în scris. Se extinde predarea unităților de măsură, se introduc numărul și unitatea fracționară, iar la geometrie se completează studiul elementelor de geometrie intuitivă.

Pentru realizarea acestor sarcini, consider necesară organizarea predării materiei, succesiunea temelor și repartizarea orelor, la fiecare temă, pe o bază judicioasă matematică.

Consider că din punctul de vedere al succesiunii temelor, programa actuală nu răspunde realizării acestor sarcini. La două teme (a doua și a cincea): operații în scris cu numere mai mici de o mie și operații în scris cu numere mai mari de o mie, se cere să se folosească o tehnică aritmetică repetată, dar nu se continuă una pe alta, cum ar fi fost firesc, pentru a forma elevilor deprinderi de calcul în scris.

Numerația orală și în scris a numerelor de mai multe cifre este urmată în actualele programe de predarea unităților de măsură, dar, conform logicii matematice, este necesar ca numerația să fie urmată de cele 4 operații în scris. Prin această succesiune tematică se fixează, se consolidează citirea și scrierea numerelor prin citirea și scrierea termenilor, factorilor și a rezultatelor operațiilor.

Elevii găsesc o motivare a învățării numerelor mai mari de o mie prin aplicarea lor în operații scrise, în problemele legate de adunare, scădere, înmulțire și împărțire.

Unitățile de măsură se cer precedate de cunoștințe legate de unitățile fracționare, nu de numerație.

Pentru înțelegerea submultiplilor este necesar ca elevii să cunoască bine mărirea și micșorarea cu 10, 100, 1000, lecții care sînt cuprinse la predarea înmulțirii și împărțirii și să poată lucra cu sutimea și miimea. Consider că aceste două teme legate de cele 4 operații în scris, cu numere mai mici și mai mari de 1000, care cer o tehnică aritmetică repetată, se pot prevedea în programă ca o singură temă. Afirm acest lucru, bazîndu-mă pe faptul că la Școala generală nr. 22 din Craiova, s-a predat astfel la trei clase (clasa a III-a A, învățătoare Smărăndița Ciocirlean, clasa a III-a C, învățătoare Sevastița Ioviță și clasa a III-a B și clasa la care predau). Temele de pe primul trimestru au cuprins: recapitularea materiei din clasa a II-a (10 ore); numerația, cifre, incluzînd clasa milioanei (10 ore); cele patru operații în scris și proba lor cu numere de mai multe cifre (47 ore). Fiecare caz al unei operații în scris s-a bazat pe același caz de calcul mintal cerut de conținutul operației. De pildă, pentru împărțirea în scris cu rest, s-au efectuat exerciții de calcul de împărțire cu rest pînă la 100 (57 : 8 ; 26 : 4 etc.).

Orele rămase au fost destinate rezolvării exercițiilor și problemelor simple și compuse pentru consolidarea tehnicii operațiilor în scris, și formării deprinderii de a alege judicios operațiile în problemele compuse.

Pe trimestrul al II-lea s-au prevăzut 10 ore pentru exerciții și probleme compuse cu cele 4 operații în scris; 20 ore pentru fracții ordinare și aflarea unei părți dintr-un număr și 30 ore pentru unitățile de măsură și probleme legate de unitățile de măsură.

În trimestrul al III-lea am planificat geometria, care dacă este predată intuitiv, cere timp pentru observații, măsurători, desen și recapitulare finală.

Inv. emerită MARIA CRÎNGOIU
Școala generală nr. 22 din Craiova

Includerea unor texte literare

Se știe că, astăzi, elevul este un participant activ la lecție, cercetează conținutul ei, dă răspunsuri la unele întrebări, motivează unele interpretări personale ale valorilor artistice și moral-educative. De aceea, susțin că este necesară realizarea unei citiri corecte, conștiente, curente și expresive a textelor. Consider că sarcinile actualei programe și manualele nu contribuie la formarea acestei citiri, în condițiile școlarizării elevilor la șase ani.

Sînt de părere că, descongestionarea programelor și a manualelor nu înseamnă, în primele clase, neapărat reducerea

numărului de lecții și ore, ci includerea unor texte literare semnificative, cu valoare instructiv-educativă și renunțarea la acele lecții monotone, ce necesită două ore de predare și nu au conținut corespunzător. Aceste texte ar putea să stîrnească curiozitatea elevilor pentru continuarea lecturii integrale.

Optez pentru predarea citirii în trei ore și nu sînt pentru reducerea numărului de lecții prevăzute în prezent.

Inv. ANA FLORESCU
Școala generală din comuna Dumbrava,
jud. Mehedinți

Nu sînt de acord cu clasificarea pe tipuri și genuri de rezolvare

În același timp cu deschiderea paginii din revistă, în care sînt dezbătute programele și manualele claselor I—IV, am avut prilejul să consult un manual de aritmetică pentru clasa I, care concretizează preocupările cercetărilor de a moderniza predarea aritmeticii, prin explicarea noțiunii de număr și a operațiilor aritmetice pe baza mulțimilor. Dacă se ajunge, de altfel cum este și firesc, la folosirea manualului, alcătuit de V. Ștefănescu și M. Vișan aș propune și alcătuirea unor caiete auxiliare pentru sporirea eficienței lecțiilor de aritmetică în timp limitat. Consider că, pentru realizarea relațiilor între două mulțimi și a operațiilor cu acestea sînt necesare o serie de desene, care dacă ar fi executate de copii, le-ar răpi prea mult timp și în final ar duce la scăderea interesului lor pentru scopul fundamental al lecției. De aceea propun să se realizeze niște ștampile care să ne înlesnească pregătirea caietelor pentru fiecare lecție.

Dacă la clasa I, pentru predarea aritmeticii avem la dispoziție ore suficiente, socotindu-le și pe cele destinate activităților libere, care prin joc facilitează fixarea unor noțiuni aritmetice, la clasa a II-a, ritmul este sporit, cantitatea de cunoștințe care urmează să fie predate este foarte mare.

Nu găsesc salutară propunerea colegului formulată în nr. 121 al revistei, care recomandă clasificarea problemelor pe tipuri și genuri de rezolvare.

Este știut că toate problemele ce succed predarea unei noțiuni, o aplică pe aceasta și deci, fără căutări, rezolvarea nu-l obligă pe elev la efort. Dacă și problemele tip sînt date la fel, elevului nu-i rămîne decît să rezolve prima problemă (care de altfel este și specificată în subtitlu), iar celelalte le rezolvă doar prin schimbarea valorii mărimilor.

Aș adăuga necesitatea unei sporite preocupări pentru crearea în cadrul fiecărui capitol a unor situații pentru compuneri de probleme, considerînd că acestea stimulează creativitatea, verifică însușirea corectă a cunoștințelor și prin stabilirea corectă a relațiilor între mărimi solicită gîndirea a efort personal, independent.

Inv. MARIA WERMESCHER
Liceul nr. 1 din Caransebeș

Mai puține arhaisme și regionalisme

Manualul de citire pentru clasa a IV-a conține texte variate, referitoare la școală, familie, oraș, aspecte ale eroismului muncii contemporane, pagini din istoria neamului românesc etc. Prin conținutul lor de idei, textele reușesc să cultive sentimente și atitudini alese: dragoste față de țară, partid și popor, respect față de munca cinstită, dragoste și stimă față de oameni etc. Consider însă că manualul de citire, așa cum este conceput, nu contribuie în prea mare măsură la realizarea unei exprimări corecte concise, ordonate, logice și coerente a elevilor. Aceasta poate și pentru că citirii îi sînt repartizate numai două ore pe săptămîină, dintre care una, revine din cînd în cînd lecturii artistice. De asemenea, cred că textele cu un conținut adecvat sînt ocazii minunate, pentru ca în cadrul activităților independente, gradate să

contribuim la aștinerea înțelegerii conținutului lor, la îmbogățirea și activizarea vocabularului, un prilej minunat pentru formarea capacității de exprimare a copiilor. Consider că, forma în care sînt redactate textele ar putea fi mai literară, iar ele să fie redactate cu mai puține arhaisme și regionalisme.

La obiectul gramatică, consider necesară o corelare a morfologiei și sintaxei cu vocabularul, fonetica, ortoepia, ortografia și punctuația. În manualul de clasa a IV-a sînt date prea puține noțiuni de ortoepie și ortoepie și sînt prevăzute exerciții insuficiente de îmbogățire a vocabularului elevilor.

Pentru aritmetică ar fi bine să se editeze o culegere de exerciții și probleme matematice, deoarece actualul manual oferă prea puține exerciții și probleme suplimentare. Mă refer, îndeosebi, la capitolul:

„Ordinea efectuării operațiilor” (pag. 46—47). La obiectul muzică, pentru a se evita supraîncălzirea elevilor, consider că ar fi bine ca manualul (separat pentru clasa a III-a și a IV-a) să conțină mai puțină teorie muzicală, care ar fi bine să fie prevăzută în programele claselor V—VIII și mai multă „practică” muzicală. Sînt de părere că ar fi suficient ca elevii din clasele I—IV să cunoască bine gama do major, arpegiul, valorile notelor, termenii de mișcare și ruanțe, concretizate prin cit mai frumoase cîntece accesibile vârstei lor. La sfîrșitul manualului să fie dat un repertoriu variat, bogat în cîntece despre patrie, partid, școală, pionerie etc.

Institutor
ANGELICA CERNEA
Școala generală din satul Cetate,
com. Rădoiești,
jud. Teleorman

Poezia, limba engleză și activizarea clasei

Scrierea de poezii într-o limbă străină poate constitui un element esențial în învățarea ei. Datoria profesorului este de a stimula această virtualitate existentă în fiecare elev. Pentru a înțelege și îndrăgi o poezie într-o limbă străină e nevoie de cunoașterea tuturor aspectelor limbii respective: un vast vocabular, o înțelegere a structurilor gramaticale, precum și o cunoaștere a subtilităților de pronunție. Numai o predare intensă și creativă poate crea posibilitatea ca elevul să capete aceste elemente de bază. Predarea tradițională face prea puțin pentru acest lucru.

Unii colegi se plâng că elevii lor nu arată un interes prea mare pentru poezie, însă trebuie să nu fiu de acord cu acest punct de vedere. Predarea indiferentă și ineficientă este cauza. Pentru a proba afirmația am să dau câteva exemple. În anul șapte de studiu al limbii engleze se studiază poezia romantică. La clasele la care am predat romantismul am încercat să ies oarecum din tiparele manualului. Și iată cum. După o prezentare generală a curentului romantic, am citit elevilor câteva poezii în care era prezentată natura (poemul „Kubla Khan” de Coleridge; „Lines Composed a few miles above Tintern Abbey” de Wordsworth; „Isles of Greece” de Byron; „Ode to the West Wind” de Shelley și „To Autumn” de Keats). Munca elevilor a constat în a descoperi felul în care fiecare romantic interpreta natura. (Bineînțeles, le-am dat câteva sugestii pentru a-i orienta). Apoi, am ales alte teme (elementul social etc.) și am procedat în același fel. Incurajat de reușita acestor ore, m-am „aventurat” mai departe, adică la lucrarea scrisă pe trimestrul respectiv le-am dat câteva versuri (nestudiate în clasă) din diferiți poeți romantici. Le-am cerut să-mi numească autorul respectiv, argumentându-mi prin analiza imaginilor poetice. Rezultatul: nu numai că nimeni nu a indicat greșit numele poetului, dar lucrările lor au fost adevărate compoziții literare romantice. Începutul fusese făcut, deci, și elevii aproape că preferau poezia prozei, chiar dacă era vorba de poeți dificili ca T.S. Eliot, Robert Frost sau Walt Whitman.

Au urmat, apoi, traduceri din poezia engleză și americană, traduceri publicate cu regularitate în revista liceului. Acest lucru avea un dublu scop: de a stimula pe elevii care studiază limba engleză în a face traduceri din această limbă și de a-i face pe ceilalți elevi ce nu studiază această limbă să ia cunoștință de valorile literaturii engleze (chiar dacă traducerile respective nu erau de prima mână).

Însă nu numai despre acest lucru vreau să vorbesc aici. Următoarea etapă a avut ca obiectiv ca elevii să scrie poezie în limba engleză, ceea ce este infinit mai greu. Odată ce interesul, dragostea și plăcerea au fost cucerite, elevii pot cu ușurință să lupte cu obstacolele din drum — cu sensurile dificile ale cuvintelor și expresiilor, cu sunetele nefamiliale și ritmul, care, la început, pare ciudat pentru ei. Ca să-i atrag, să nu-i desemnez, am conceput totul ca pe un joc. Când elevii mei sînt oboșiți de exerciții de structuri gramaticale, de discuții, de analize, introduc un exercițiu de „compus” versuri ca pe un intermezzo. Această activitate poate dura 5—6 minute, scopul ei fiind de a oferi elevului o pauză și destindere. Deși poate părea un exercițiu incidental, nu este, iar în curînd se poate observa un val de interes și entuziasm din partea elevilor. Procedeu este destul de simplu: se scriu cîteva cuvinte la tablă și se cere elevilor să găsească rime pentru aceste cuvinte. La început, versurile vor fi fără noimă, fără sens, însă nostime. Făcînd acest exercițiu, elevul va căuta adînc în memorie pentru a găsi cuvinte rimate învățate cu mult înainte și pe care, poate, nu le-a mai folosit. Aceasta este de fapt și funcția acestui exercițiu. Voi da câteva exemple obținute în clasă:

The poor little bee / Fell into the sea;
Five little birds fly / To the blue and yellow sky;
Mary has a blue balloon / It's as round as a moon.

Am trecut pe urmă la patru versuri. Mai întîi, cu

patru rime date, iar apoi numai două. Treptat, acest exercițiu devine mai mult decît un joc, adică se transformă într-o încercare serioasă de a face versuri care au sens și înțeles real. De reținut esențialul. Scopul urmărit în toate aceste exerciții este de a le facilita deprinderi de expunere spontană. „Poezia” este numai una dintre căi. Elevii nu numai că s-au străduit să „compună” versuri, dar au dorit și să adauge o oarecare notă personală, chiar elegantă. „The snow Man”, „You”, „Spring”, „A Tale”, „Loneliness”, sînt cîteva din cele mai bune poezii ce au fost publicate în revista liceului. (Aceasta fiind răsplata „supremă”).

Un alt procedeu pe care l-am folosit a fost crearea unui vers nou pe baza versului spus de mine: spuneam versul iar „răspunsul” trebuia dat pe loc. De exemplu, la versul spus de mine: **Once I met a little boy, the evel adaugă pe loc: In his hand he has a toy;** Exemplele pot fi înmulțite, ele depinzînd numai de inventivitatea profesorului și de dorința lui de a descoperi puțîn ora, chiar dacă acest lucru tulbură puțîn ordinea clasei. Unii din elevii mei au reușit în versul rimat, alții în versul liber. N-am insistat asupra unei forme sau alta; le-am permis să scrie în forma în care le-a plăcut. În stadiul inițial am pus, însă, accent pe versul rimat din două motive. Mai întîi, ca să le trezesc interesul pentru jocul de cuvinte, iar în al doilea rînd, ritmul fiind un element esențial în poezie (cu atît mai mult în engleză), am considerat că învățarea ritmului se realizează mai ușor prin citirea cu voce tare și ascultare și prin introducerea din cînd în cînd a acestor versuri ritmale. Elevilor le place să audă și să spună cuvinte melodioase, repetate la intervale regulate. Acest lucru îi face să dorească să adauge aceste elemente în versuri proprii.

Procedeu amîntit cere răbdare, îndemînare și înțelegere din partea profesorului, precum și sacrificarea unei bune părți a timpului său liber. Se începe ca un

Lecție în cabinetul fonc

joc și, gradat, devine un procedeu serios care sporește interesul elevilor pentru limbă și literatura pe care o studiază.

Prof. STELUȚA ISTRĂTESCU
Liceul „N. Bălcescu” din Pitești

Instruirea programată și analiza gramaticală tradițională

Deplasarea unghiului de predare a gramaticii spre o gramatică aplicativă mărește ponderea exercițiilor în defavoarea analizei și, prin aceasta, deschide larg porțile instruirii programate. Analiza gramaticală complexă nu poate fi realizată cu mijloacele actuale, din cauza dificultății controlului; dimpotrivă, formarea unor noțiuni, reținerea trăsăturilor caracteristice, formarea deprinderilor de folosire și scriere corectă, pe care se pune accentul și în proiectul de programă publicat de „Tribuna școlii”, permite programarea cel puțin 30 la sută din orele de gramatică.

Asigurînd însușirea unui volum mare de cunoștințe în timp scurt, instruirea programată poate contribui și la rezolvarea unei probleme care ne dă atît de mult de furcă: evitarea supraîncărcării elevilor. Eliberînd profesorul de sarcinile, să le zicem, mecanice, ea îi permite să folosească timpul rămas, în spe-

cial, pentru exerciții formative.

Instruirea programată nu este opusă instruirii tradiționale, re-proșurile care i se aduc acesteia din urmă ignorînd adesea eforturile pe care le fac profesorii în direcția aplicării optime a acelor principii care își găsesc maximum de eficiență în instruirea programată. Profesorul de gramatică nu a procedat niciodată prin catapultarea unui bloc înform de cunoștințe în clasă, pentru a culege apoi cioburile de gîndire rămase. Pentru a îmbunătăți verificarea, ceea ce în limbaj cibernetic am numi conexiune inversă, profesorul de română a recurs la verificarea frontală, care îl informează sumar asupra nivelului de cunoștințe a cel puțin o treime din clasă. Dealtfel, în condițiile actuale de aplicare, cu manual sau mașini elementare, controlul făcîndu-se la nivelul elevului, problema conexiunii inverse e departe de a fi rezolvată, controlul ulterior avînd aceleași deficiențe ca și cel clasic. Ceea ce este într-adevăr nou și important este parcurgerea de către toți elevii a procesului de relaborare, definire, consolidare și aplicare a noțiunii, parcurgerea activă care nu mai este astfel monopolizată de elevii buni. Numărul de exerciții și varietatea lor sînt inaccesibile lecției clasice.

Pentru a rezolva problemele ridicate de viteza de lectură și de reacție diferite, instruirea programată impune concentrarea maximă a informațiilor și a textelor, în sensul mării densității gramaticale, mergînd pînă la lucrul pe sintagme. Textul literar prezintă inconvenientul dispersării faptelor de limbă și al dilatării volumului de lectură. Acestor texte le vor fi preferate textele literaturizante, păstrînd valoarea educativă a textului original și reducînd la minimum pierderile stilistice. În fond, valoarea stilistică fie că nu e observată din cauza sensibilității insuficient dezvoltate a elevului, fie că e observată și atunci distrage atenția acestuia, secvența programată avînd obligatoriu o cerință unică. Dacă această cerință e stilistică, e bine; dar specificul instruirii programate face să fie preferată în

acest domeniu analiza clasică.

Secvențele-criteriu măresc decalajele dintre elevi datorită vitezei de lectură și reacție, dilatănd volumul de muncă al celor slabi, creînd premise pentru unele răspunsuri bune accidentale care să mascheze greșelile rămase, măresc chiar tentația copiatului, dat fiind „premiul” mare. În cazul lucrului cu manual programat profesorul poate indica, cunoscînd nivelul clasei și greșelile specifice, rezolvarea numai a anumitor secvențe, spre a evita contrarierea unor deprinderi existente de scriere corectă. Rezolvînd decalajul dintre diferite nivele de pregătire a elevilor prin crearea posibilității de a rezolva toți elevii tema în clasă, în continuarea lucrului timpul de pregătire va fi redus pentru elevii buni, cu interese și aptitudini de studiu.

Cîteva scîderi ale melodei, în raport cu instruirea clasică, sau comune cu aceasta, se cuvin a fi urmărite într-o muncă susținută cu materialul programat. Verificarea continuă îl menține pe elev pe linia adevărului științific; dar această verificare mută și anonimă îl lipsește pe elev de posibilitatea de afirmare (nici cel mai „slab” elev nu rămîne insensibil la aprecierea pozitivă a profesorului). Secvențele mici, care evită greșelile, oferă prilejul unor victorii lesnicioase. Din această dilemă ne va scoate numai deprinderea de a lucra cu programa după ce va dispărea atît teama de apreciere negativă, cît și efectul de extaz. O problemă, credem, încă insolubilă, este reacția unui elev cu manifestări de didactogenie în cazul unei autoverificări negative, precum și prevenirea inhibiției generate de lucrul îndelungat pe materiale programate.

Ar mai fi multe de spus. Cuvîntul cel mai greu îl va avea de fapt de spus cibernetică, disciplină care intră în școală prin această poartă din ce în ce mai largă. Fiîndcă, ocupîndu-ne de instruirea programată, ne ocupăm, și o putem spune fără șovăire, de una din formele școlii viitorului.

Prof. EDUARD TESLER
Școala generală din Palota
Oradea, județul Bihor

Lucrări practice în laborator

PLENARA COMITETULUI UNIUNII SINDICATELOR DIN ÎNVĂȚĂMINT, ȘTIINȚĂ ȘI CULTURĂ

O analiză exigentă a muncii

In ziua de 7 ianuarie a.c., la Casa universitarilor din București, a avut loc Plenara Comitetului Uniunii Sindicatelor din Învățământ, Știință și Cultură.

La lucrările Plenarei, au participat: tovarășul CONSTANTIN MÎNDREANU, secretar al U.G.S.R., tovarășul TRAIAN POP, adjunct al ministrului educației și învățămîntului și alți reprezentanți de seamă ai unor instituții centrale.

Lucrările actualei Plenare s-au desfășurat sub semnul celor două mari evenimente pe care le întîmpină poporul nostru în acest an: a XXX-a aniversare a eliberării patriei și cel de al XI-lea Congres al P.C.R., și au avut la bază următoarele materiale: „Raport asupra activității desfășurate de Comitetul Uniunii pe anul 1973 și sarcinile sindicatatelor din învățămînt, știință și cultură, pentru îndeplinirea hotărîrilor Plenarei C.C. al P.C.R. din 18—19 iunie 1973 și a programului de educație socialistă a maselor” — prezentat de tovarășa MARIA STĂNESCU, președintele Comitetului Uniunii Sindicatelor din Învățămînt, Știință și Cultură; „Raport cu privire la execuția bugetară pe anul 1973 și proiectul de buget pe anul 1974” — prezentat de tovarășul IOAN ȘTEFAN, membru al Biroului executiv al Comitetului Uniunii, președintele Sindicatului învățămînt Craiova; „Informare privind activitatea desfășurată de Uniune în domeniul relațiilor internaționale pe anul 1973 și propuneri pentru planul pe 1974” — prezentată de tovarășa VICTORIA ȘTIOPUL, vicepreședinta Comitetului Uniunii Sindicatelor din Învățămînt, Știință și Cultură; „Plan de măsuri pe anul 1974” — citit de tovarășa MARIA PETRAȘCU, membră în Biroul executiv al Comitetului Uniunii, președinta Sindicatului învățămînt Timișoara.

La discuțiile care au urmat, numeroși vorbitori au făcut aprecieri pozitive asupra documentelor prezentate în Plenară, au venit cu sugestii și propuneri interesante și, într-un spirit de înaltă responsabilitate, au criticat unele deficiențe care mai persistă în activitatea organelor sindicale.

În luările lor de cuvînt, concluzionînd asupra dezbatelor din Plenară, tovarășii Traian Pop, Constantin Mindreanu și Maria Stănescu au făcut precizări importante și necesare vînzînd activitatea din domeniul învățămîntului, științei și culturii, iar în încheierea lucrărilor, tovarășa ELENA COJAN, secretarul Comitetului Uniunii, intruînd adevizurile deplină a celor prezenți în sală, a dat citire unei telegrame adresată de Plenară Comitetului Central al P.C.R., personal tovarășului Nicolae Ceaușescu.

Raportul cu privire la contribuția și sarcinile ce revin sindicatelor din învățămînt, știință și cultură pentru aplicarea prevederilor Hotărîrii Plenarei C.C. al P.C.R. din iunie 1973 și a programului de educație socialistă a maselor, a prezentat în partea introductivă, climatul socio-politic constructiv și mobilizator în care se desfășoară activitatea în toate domeniile construcției socialiste în patria noastră. Pentru școală, Plenara din 18—19 iunie 1973 a constituit un moment de mare însemnătate pentru declanșarea unor noi energii în vederea unor realizări cu totul remarcabile.

În etapa care a trecut de la acest eveniment — așa cum a subliniat raportul — problema centrală a tuturor sindicatelor din învățămînt a constituit-o îndeplinirea hotărîrilor Plenarei C.C. al P.C.R. din 18—19 iunie 1973 cu privire la dezvoltarea și perfecționarea învățămîntului în Republica Socialistă România, mobilizarea hotărîtă și sprijinirea membrilor de sindicat din unitățile școlare pentru ridicarea învățămîntului la un nivel mereu mai înalt, corespunzător cerințelor etapei actuale a construcției noastre socialiste.

Paralel cu preocupările pentru deschiderea și desfășurarea anului de învățămînt 1973/1974, sub îndrumarea organelor și organizațiilor de partid, s-au luat măsuri pentru studierea și însușirea temeinică a documentelor Plenarei C.C. al P.C.R. de către toți cei ce lucrează în învățămînt și îndeosebi pentru realizarea condițiilor necesare în vederea traducerii în viață a programului rezultat din acest important document de partid. Astfel, alături de organele de învățămînt, sindicatele au acționat pentru extinderea cuprinderii copiilor în grădinițe — îndeosebi a copiilor în vîrstă de cinci ani — și pentru pregătirea educatoarelor, corespunzător acestei sarcini. S-au dovedit eficiente, în această direcție, întîlnirile între educatoare și învățătoare, organizate de sindicatele din învățămînt din Pitești, București, Rm. Vilcea și din alte localități, avînd ca temă: „Pregătirea preșcolarului din grupa mare, pentru clasa I primară”.

Preocupîndu-se de îndeplinirea măsurilor și sarcinilor specifice ale fiecărei trepte de învățămînt, Biroul executiv al Comitetului Uniunii a contribuit în mai mare măsură la soluționarea unor probleme prioritare și actuale ale învățămîntului, a organizat mai multe acțiuni în comun cu Ministerul Educației și Învățămîntului, și a participat activ la elaborarea măsurilor necesare aplicării Hotărîrii Plenarei C.C. al P.C.R. din 18—19 iunie 1973. Ca urmare a acestor preocupări, sindicatele din învățămînt au participat la dezvoltarea și mai buna așezare a rețelei unităților școlare, de la nivelul grădinițelor pînă la organizarea sistemului de perfecționare post-universitară, precum și la mai buna încadrare a unităților școlare cu personal didactic calificat.

Comitetul Uniunii noastre — a menționat Raportul — a participat la desgestionarea planurilor și programelor de învățămînt, la elaborarea proiectelor planurilor și programelor ce vor fi aplicate din anul școlar 1974—1975 în școala generală și licee și a organizat în numeroase unități școlare dezbateri asupra acestor documente normative ale procesului instructiv-educativ. Activitatea de elaborare a planurilor de învățămînt superior s-a bucurat de sprijinul larg al organizațiilor sindicale, atît la nivelul grupelor, cît și în adunările generale ale cadrelor didactice. Merită subliniate inițiativele unor comitete de instituții de învățămînt superior care au organizat dezbateri cu cadrele din producție în legătură cu perfecționarea conținutului planurilor și a programelor de învățămînt, pentru ca acestea să asigure desfășurarea procesului de învățămînt la nivelul cerințelor practicii sociale și al celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii contemporane.

Asigurarea procesului de învățămînt cu manuale și cursuri a preocupat atît Comitetul Uniunii cît și numeroase comitete ale sindicatelor. În septembrie 1973, elevii școlilor generale și liceelor au avut asigurate aproape toate manualele școlare. Institutele de învățămînt superior s-au preocupat mai mult de elaborarea cursurilor. În cadrul unor consfătuiri cu președinții de sindicate a fost analizată situația elaborării manualelor și cursurilor universitare, atît din punct de vedere al asigurării materialului de studiu pentru toate disciplinele, cît și din punct de vedere al corelării interdisciplinare și a legării acestora de cele mai recente cuceriri ale științei.

Am apreciat ca hotărîtoare pentru succesul întregii activități didactice a membrilor noștri de sindicat — s-a specificat în Raport — perfecționarea muncii lor la catedră, modernizarea metodelor, formelor și mijloacelor de predare.

Am apreciat ca hotărîtoare pentru succesul întregii activități didactice a membrilor noștri de sindicat — s-a specificat în Raport — perfecționarea muncii lor la catedră, modernizarea metodelor, formelor și mijloacelor de predare.

În acest scop s-a inițiat o largă acțiune politico-organizatorică. Astfel, prin casele corpului didactic și prin grupele sindicale din unele unități de învățămînt, au fost organizate consfătuiri, dezbateri profesionale, sesiuni metodico-științifice, simpozioane care au contribuit la informarea personalului didactic cu noutăți în specialitate, în metodica și tehnologia învățămîntului, pentru a-l înarma pe profesor cu metode moderne, active în transmiterea cunoștințelor care să stimuleze munca independentă a elevului și a studentului, capacitatea lui de a aplica în practică cele însușite teoretic. Teme ca: „Învățămîntul problematizat”, „Învățarea prin descoperire” (Sindicatul învățămînt Constanța); „Metode structuraliste în lingvistica modernă” (Sindicatul învățămînt Brașov); „Școala și educația ateist-științifică” (ca dezbateri la nivelul școlilor și localităților în județele Suceava și Pitești); „Creativitate și conformism în munca la catedră” (Sindicatul învățămînt Bacău), indică buna orientare a sindicatelor noastre.

O problemă centrală a activității profesionale o reprezintă legarea strînsă a întregului proces instructiv-educativ de necesitățile producției și ale vieții social-culturale. Organele și organizațiile sindicale din școli au sprijinit acțiunea de perfecționare a activității tehnico-productive printr-o mai bună organizare a atelierelor școlare, prin folosirea unor locuri de muncă în unitățile productive, care patronază școala respectivă, printr-o grijă specială pentru dotarea și autototarea școlilor, precum și pentru orientarea activității practice a elevilor în funcție de necesitățile specifice fiecărei zone teritoriale. Sindicatele din unitățile de învățămînt superior și-au adus și ele contribuția în această direcție, alături de conducerea facultăților.

Comitetul Uniunii, organele și organizațiile sindicale, trebuie să colaboreze mai susținut — a subliniat Raportul — cu conducerea institutelor pentru îmbunătățirea continuă a conținutului activității productive, pentru realizarea unor programe de practică riguroasă alcătuite și pentru creșterea responsabilității cadrelor didactice îndrumătoare și a salariaților cărora li se dă în grijă practica elevilor și a studenților. Se impune, de asemenea, colaborarea mai strînsă cu sindicatele din marile întreprinderi în vederea unei mai bune organizări a practicii.

Una dintre laturile importante ale activității sindicale o constituie ridicarea nivelului pregătirii profesionale a cadrelor didactice din toate treptele de învățămînt. Alături de multe forme de acțiune pe această linie, raportul a subliniat cursurile de pregătire psiho-pedagogice organizate de casele județene ale corpului didactic, schimburile de experiență, dezbaterile organizate și prezentate de „Tribuna școlii” etc.

Una din sarcinile fundamentale ale învățămîntului de toate gradele — s-a arătat în Raport — este neîndoios, formarea și educarea comunistă a generațiilor de mîine, în spiritul materialismului dialectic și istoric. Acest obiectiv trebuie să mobilizeze activ, să angajeze plenar eforturile celor cărora le este încredințată nobila misiune de a plămădi viitorii cetățeni ai patriei noastre socialiste.

Comitetul Uniunii și sindicatele din învățămînt s-au preocupat, fără încetare, de transpunerea în viață a acestor imperative, contribuind la educarea tineretului prin și pentru mun-

că, prin stringerea legăturilor dintre școală, facultate, pe de o parte, uzină și întreprindere pe de altă parte, prin organizarea unor acțiuni culturale-educative cu profil complex.

O constantă a activității sindicatelor o reprezintă educarea comunistă a membrilor de sindicat, promovarea normelor eticii și echității socialiste, realizarea sarcinilor stabilite prin programul de educare socialistă a maselor aprobat de Plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie 1971 și de Conferința Națională a P.C.R. din iulie 1972. Organizațiile sindicale au dezbătut normele eticii și echității socialiste și au urmărit îmbunătățirea climatului de muncă, insistînd ca aceste norme să devină acte de conștiință și practică socială.

În programele de activitate ale caselor corpului didactic, prin grupele sindicale au fost cuprinse acțiuni prin care s-a insistat mai mult pe formarea conștiinței profesionale, combatîndu-se atitudinea formală, imobilitatea, conservatorismul și rutina, insuficiența angajare la îndeplinirea sarcinilor în ritmul și exigența cerute prin programul de măsuri aprobat la Plenară.

Apreciem că este necesar — a subliniat Raportul — să extindem preocuparea pentru dezvoltarea atitudinii înaintate față de muncă a cadrelor didactice, pentru ridicarea fiecărui membru de sindicat din învățămînt la nivelul înțelegerii profunde a sarcinilor și a semnificației politice a acestor sarcini care privesc înflorirea continuă a învățămîntului românesc.

Ocupîndu-se de lipsurile care s-au manifestat, în îndeplinirea sarcinilor trasate de Plenară, Raportul a menționat că nu în toate locurile și la toate nivelele a fost judicios folosită vacanța de vară pentru a pregăti complex și temeinic deschiderea anului școlar 1973—1974. Evidența copiilor de cinci ani, care trebuiau cuprinși în grădinițe s-a efectuat cu întîrziere și nu s-a deus suficientă stăruință pentru asigurarea spațiului și condițiilor didactico-materiale necesare realizării procentului de cuprindere stabilit la Plenară. Din această cauză, în unele localități s-au constituit grupe de 40—50 preșcolari, cu care nu se poate realiza programa și cerințele impuse de statutul acestei forme de pregătire a copiilor pentru școală.

Sindicatele din învățămîntul general și liceal și-au adus în preamăsură contribuția la extinderea grădinițelor cu program prelungit în centrele muncitorești. De asemenea, nu s-a acționat suficient pentru școlarizarea tuturor copiilor și mai ales pentru lichidarea abandonului școlar.

Nu se acționează ferm și constant pentru evitarea supraîncărcării elevilor, în special a celei cauzate de profesori.

Cu toate că problema lichidării repetenției la clasele I—IV și în perspectivă la ciclul gimnazial a fost clar expusă în hotărîrea Plenarei, ca o problemă cu ample implicații pedagogice, politice și socio-economice, activitatea și rezultatele trimestrului I al acestui an școlar — s-a subliniat în Raport — nu ne conving că sarcina a fost pe deplin înțeleasă. S-au avut aici în vedere numărul mare de elevi din cursul primar, care nu au medii de trecere la toate obiectele, precum și folosirea meditației ca principală formă de recuperare a copiilor care întîmpină dificultăți în însușirea cunoștințelor.

În această privință — a apreciat Raportul — sindicatele noastre, casele corpului didactic au făcut timide încercări de a analiza și a contribui, în mod științific la îndreptarea situației.

Făcînd retrospectiva muncii noastre pe această perioadă — s-a arătat în Raport — observăm că, deși eforturile depuse de membrii Biroului executiv, de activul salariat al Uniunii, au fost mari, fiind angajați în numeroase activități, trebuie să recunoaștem că n-am făcut îndeajuns pentru selectarea problemelor și pentru antrenarea în mai mare măsură a activului obștesc. Din această cauză, la anumite

(urmare din pag. a 8-a)

acțiuni organizate în comun cu alți factori. n-am putut asigura în măsura cuvenită sprijinul în problemele de conținut, iar pe de altă parte au rămas cuprinse nesatisfăcătoare sectoare, ca, de exemplu, cercetarea științifică, precum și unele domenii de activitate, cum ar fi munca politico-educativă, activitatea de sport și turism, problemele sociale.

S-a acordat — a subliniat în continuare Raportul — o mai mică atenție cultivării și afirmării formelor și activităților care să contribuie efectiv la creșterea combativității și a spiritului de disciplină, la dezvoltarea conștiinței profesionale și la educarea moral-estetică, componente obligatorii ale profilului educativ al comunist; s-a făcut insuficient pentru atragerea membrilor de sindicat și familiilor lor la practicarea unor forme plăcute și utile de petrecere a timpului liber, folosind mai frecvent în acest scop casele corpului didactic, casele universitarilor, casele de cultură ale sindicatelor etc., pentru a contribui în mod com-

plex la crearea climatului propice de muncă, pentru omogenizarea colectivelor, promovarea exemplului înaintat, a principialității și atitudinii angajate în rezolvarea marilor și de răspundere sarcini ce revin educatorilor. Insuficient s-au afirmat sindicatele noastre în viața artistică de amatori. În afara celor 10 formații corale, n-a fost încurajată afirmarea echipelor de teatru, a orchestrelor și cu atât mai puțin a brigăzilor artistice de agitație.

Insuficient s-a acționat și pe linia afirmării funcției educative a agitației vizuale: gazete de perete, foi volante, panouri, gazete satirice, pentru a contribui, pe această cale la stimularea morală, individuală și colectivă, în învățămînt și cultură. Recentele adunări generale și conferințe pentru dări de seamă și alegeri au confirmat aceste aprecieri.

Trecind în revistă sarcinile imediate ce revin Uniunii Sindicatelor din Învățămînt, Știință și Cultură, Raportul a afirmat că există „toate condițiile să perfecționăm activitatea noastră organizatorică, stilul și metodele, să îmbunătățim, mai ales sub raport calitativ, întreaga noastră muncă“.

Un corp didactic valoros

Această idee care a încheiat raportul a fost pe larg confirmată de conținutul discuțiilor care au pus în evidență preocuparea stăruitoare, ce există în școli, pentru traducerea în viață a hotărîrilor Plenarei, subliniind potențialul imens de energie, competență și creativitate de care dispune corpul didactic al țării noastre.

Cuvîntul participanților a relevat o serie de probleme care constituie obiect de intensă preocupare a organizațiilor de sindicat din școli, a educatoarelor, învățătorilor și profesorilor: modernizarea lecției, a examenelor și concursurilor, a manualelor și programelor, perfecționarea pregătirii profesorului și informarea lui la zi în domeniul specialității, lichidarea repetenției la clasele I—IV, legarea școlii de producție, îmbunătățirea cantitativă și calitativă a învățămîntului preșcolar ș.a. S-au făcut numeroase propuneri și sugestii valoroase pentru îmbunătățirea concursului de admitere în învățămîntul superior, pentru modernizarea bazei materiale a școlii, pentru pregătirea de un nivel mai înalt a învățătorilor și educatoarelor, pentru lichidarea lipsurilor în sistemul actual de perfecționare a personalului didactic. Totodată, în discuții s-a arătat că este necesar ca organizațiile de sindicat să sporească efortul pentru sprijinirea activității cadrelor din mediul rural (Tarța Gheorghe), pentru informarea lor asupra noutăților din spe-

cialitate (Ilie Ion), pentru antrenarea specialiștilor Academiei R.S.R. în acțiunea de perfecționare a cadrelor didactice din învățămîntul de toate gradele (Horia Grumăzescu), pentru popularizarea experienței înaintate din școli, a membrilor de sindicat merituosi, cu inițiativă (Gh. Păunescu) e.c.

După ce a trecut în revistă principalele probleme care stau în atenția Ministerului Educației și Învățămîntului în conformitate cu sarcinile izvorite din Plenara C.C. al P.C.R. din 18—19 iunie 1973 și a prezentat concepția în care trebuie privite multe din aspectele ce ies la iveală în acțiunea de îndeplinire a acestor sarcini de răspundere, Traian Pop, adjunct al ministrului educației și învățămîntului, a arătat că realizarea programului științific și profund realist de perfecționare a învățămîntului din țara noastră reclamă efortul unit al cadrelor din minister, cu acela al reprezentanților Uniunii Sindicatelor din Învățămînt, Știință și Cultură, al întregului corp didactic. Arătînd importanța pe care o capătă munca profesorului, atitudinea lui față de metodele de predare, concepția lui despre acțiunea de învățare a elevului, tovarășul Traian Pop a evidențiat faptul că avem un corp didactic valoros, devotat nobilei sale munci de educare și instruire a tineretului, dornic să-și perfecționeze pregătirea și să obțină rezultate mereu mai frumoase la catedră. Ministerul Educației și Învățămîntului, Uniunea Sindicatelor,

ANGAJAMENT FERM ÎN FAȚA PARTIDULUI

Moment de adîncă privire asupra problemelor și variatelor aspecte ale muncii din școală, de trecere în revistă a sarcinilor ce revin sindicatelor și membrilor lor pentru sporirea eficienței educative a învățămîntului și culturii, recenta Plenară a Uniunii Sindicatelor din Învățămînt, Știință și Cultură și-a încununat lucrările printr-o telegramă adresată Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășului Nicolae Ceaușescu.

Primită cu unanimă aprobare, telegrama constituie un angajament ferm în fața partidului de a lucra mai mult și mai bine, cu și mai multă dăruire pentru a face din învățămînt, știință și cultură o componentă vitală a maselor de tineri și vîrstnici. În telegramă se spune:

Plenara Comitetului Uniunii Sindicatelor din Învățămînt, Știință și Cultură, întrunit în ziua de 7 ianuarie 1974, a dezbătut și analizat în spirit de exigență și responsabilitate activitatea desfășurată de organele și organizațiile sindicale din școli, facultăți, institute de cercetare științifică, instituții de spectacole și concerte și din cinematografie, pentru îndeplinirea programului de dezvoltare și perfecționare a învățămîntului și de educație socialistă a maselor

Situînd în centrul preocupărilor organelor și organizațiilor sindicale din învățămînt, știință și cultură, realizarea politicii partidului, de ridicare calitativă a procesului instructiv-educativ, a cercetării științifice, și de îmbunătățire a activității politico-ideologice și cultural-educative, de educare marxist-leninistă a membrilor de sindicat, a tineretului și maselor largi de oameni ai muncii. Plenara a stabilit măsuri concrete, pentru creșterea contribuției sindicatelor la transpunerea în fapte a prețioaselor dumneavoastră indicații, privind instruirea și educarea tineretului pentru muncă, pentru viață, integrarea învățămîntului cu cercetarea și producția, și pentru sporirea aportului instituțiilor de artă și cultură la formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste a întregului popor.

Participanții la Plenară folosesc acest prilej pentru a exprima în numele celor peste 300 000 de salariați din instituțiile de învățămînt, cercetare, din instituțiile de spectacole, concerte și cinematografie, d'plina lor adeviere, admirație și recunoștință pentru contribuția esențială pe care dumneavoastră, stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu o aduceți, cu clarviziunea și perseverența ce vă caracterizează, la progresul școlii românești, la dezvoltarea artei și culturii socialiste, pentru ridicarea patriei noastre pe noi culmi ale civilizației.

Ne angajăm să nu preocupăm nici un efort pentru a mobiliza sindicatele noastre, pe toți slujitorii învățămîntului, științei, artei și culturii la îndeplinirea hotărîrilor de partid privind dezvoltarea și perfecționarea învățămîntului și educarea socialistă a maselor, pentru a întâmpina, cu noi succese, cea de a XXX-a aniversare a eliberării patriei și cel de-al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român.

școala trebuie să ajute corpul didactic la informarea lui largă asupra problemelor noi ale specialității, pentru perfecționarea muncii lui.

Luînd cuvîntul în continuare, Constantin Mindreanu, secretar al Consiliului Central al U.G.S.R., a arătat răspunderile sporite pe care le au sindicatele din învățămînt, știință și cultură în domeniul muncii ideologice și cultural-educative. Vorbitorul a subliniat, ca o problemă deosebit de importantă, care trebuie să stea în continuare în atenția Uniunii — judicioasa planificare a activității, în spiritul indicațiilor cuprinse în ultimele documente de partid. De asemenea, vorbitorul s-a oprit asupra necesității și efectelor muncii colective pe care trebuie să o desfășoare organele și organizațiile sindicale, și a insistat asupra necesității ca sindicatele să manifeste

mai multă combativitate, să ia poziție mai hotărîtă față de anumite neajunsuri sau rămîneri în urmă, să combată climatul de automulțumire care există în unele locuri.

Subliniind caracterul de lucru al Plenarei, Maria Stănescu, președinta Uniunii Sindicatelor din Învățămînt, Știință și Cultură, a îndemnat pe participanții la lucrări să acționeze pentru creșterea exigenței în muncă, a eforturilor în vederea unei eficiențe maxime în toate compartimentele învățămîntului, astfel ca, în cinstea celui de al XI-lea Congres al P.C.R. și a celei de a XXX-a aniversări a Eliberării patriei, fiecare colectiv să obțină rezultate cît mai bune.

A. COSM'N
R. DIMITRIE

Plan de măsuri

Planul de măsuri cu privire la sarcinile organelor și organizațiilor sindicale din învățămînt, știință și cultură, pe anul 1974, adoptat de Plenară a fixat principalele jaloane ale activității de mare răspundere pe care trebuie să o desfășoare fiecare organizație de sindicat. Astfel planul de măsuri prevede că:

Biroul Executiv al Comitetului Uniunii își va orienta activitatea spre creșterea rolului și contribuției organelor sindicale din școli și institute, mobilizarea tuturor salariaților pentru îndeplinirea exemplară a sarcinilor trasate de documentele Plenarei C.C. al P.C.R. din 18-19 iunie 1973, privind dezvoltarea și perfecționarea învățămîntului și asigurarea de cadre competente și devotate operei de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate.

Biroul executiv, comitetele sindicatelor vor colabora îndeaproape cu Ministerul Educației și Învățămîntului și respectiv cu inspectoratele școlare și conducerea școlilor pentru organizarea superioară a procesului de învățămînt, încadrarea cadrelor și posturilor, repartizarea echitabilă a sarcinilor profesionale și social-culturale, întocmirea judicioasă a orarelor, planificarea eficientă a tuturor activităților pentru a crea condiții optime de formare, dezvoltare și afirmare a tuturor celor ce lucrează în învățămînt.

Organele și organizațiile sindicale din învățămînt, în colaborare cu sindicatele din întreprinderi și instituții, vor sprijini acțiunea de dezvoltare a bazei materiale necesare generalizării treptate a învățămîntului preșcolar, asigurării cadrelor necesare și ridicarea nivelului calitativ al muncii acestora, asigurarea pregătirii copiilor pentru școală.

Comitetul Uniunii, sindicatele din învățămînt vor participa activ la elaborarea și aplicarea măsurilor de întărire a colaborării școlii cu familia, îmbunătățirea activității comitetelor de părinți și, în colaborare cu sindicatele din întreprinderi și instituții, la atragerea acestora de a sprijini școala și activitatea ei.

Sindicatele din învățămînt vor sprijini activ acțiunea de cuprindere și organizare a tuturor copiilor care au absolvit clasa a VIII-a, în primul an al treptei I de liceu și vor mobiliza cadrele didactice la realizarea integrală a sarcinilor ce revin acestor etape de pregătire teoretică și practică a tineretului patriei noastre. În fiecare grupă sindicală din învățămînt, la Casa corpului didactic, prin casele de cultură ale sindicatelor se vor organiza dezbateri cu cadrele didactice și părinții, în legătură cu realizarea învățămîntului obligatoriu de 10 ani și formele de sprijin pentru lichidarea pierderilor școlare.

Biroul executiv, comitetele sindicatelor, cu concursul organelor sindicale teritoriale, vor acționa în continuare pentru întărirea colaborării cu sindicatele din întreprinderi în vederea patronării școlilor de către întreprinderi, dotării atelie-

relor și laboratoarelor și organizării eficiente a activității tehnico-productive, în funcție de cerințele economiei locale.

Biroul executiv, comitetele sindicatelor își vor aduce întreaga contribuție la acțiunea de perfecționare a metodelor de predare a planurilor, programelor și manualelor școlare în așa fel încît să se realizeze o descongestionare efectivă a acestora, pentru lichidarea supraîncărcării studenților și elevilor și să se pună un accent mai mare pe seminarii, demonstrații, ore de laborator, ore de atelier, dezbateri, activitate politică și cetățenească.

Sindicatele își vor aduce contribuția pentru ca în activitatea metodică, la cursurile de perfecționare organizate de Institutul central de perfecționare a personalului didactic și prin casele corpului didactic să generalizeze metodele active, moderne, organizînd întîlniri cu specialiști, consfătuiri, simpozioane, mese rotunde, dezbateri, cicluri de expuneri, interasistențe, urmate de discuții, schimburi de experiențe pe specialități sau cicluri etc.; se vor organiza dezbateri sistematice asupra necesității și modalităților de diversificare a formelor de organizare și desfășurare a procesului de învățămînt, promovînd activ conceptul modern de raport profesor-elev, respectiv profesor-student, de prinderea elevilor și studenților de a cerceta și dobîndi cunoștințe prin munca independentă, în așa fel încît greutatea de efort și timp să treacă pe munca individuală a elevului și studentului, în perspectiva educației permanente, punîndu-se accent pe cunoașterea și însușirea celor mai actuale sisteme și procedee de asimilare și întreținere a cunoștințelor.

Biroul executiv, Consiliul sindicatelor din centrul universitar București, organele sindicale din institute și facultăți își vor aduce contribuția la activitatea de integrare a învățămîntului cu cercetarea și producția, la încheierea contractelor de colaborare cu întreprinderile, instituțiile și organizațiile economice de profil, la atragerea și integrarea în învățămînt a cadrelor asociate, precum și la dezvoltarea acțiunii de autodotare.

Organele sindicale din institute și facultăți vor contribui, alături de conducerea institutelor, prin forme și activități specifice, la întărirea disciplinei universitare, la formarea și dezvoltarea conștiinței profesionale și se va acționa mai mult pentru atragerea studenților la activități de organizare, administrare și gospodărire.

Pentru întărirea colaborării cadrelor didactice din învățămîntul superior cu cele din învățămîntul general și liceal, se vor organiza, prin societățile științifice ale cadrelor didactice, lectorate și dezbateri profesionale referitoare la conținutul disciplinelor și la metodele de predare.

Biroul executiv, comitetele sindicatelor din învățămîntul general obligatoriu și liceal, împreună cu organele de învățămînt vor participa la constituirea organelor colective de conducere, potrivit prevederilor din Normele unitare de structură pentru unitățile de învățămînt preșcolar, general, liceal, precum și la cadrul inspectoratelor școlare județene.

„Școala părinților“

Un rol deosebit în educarea copiilor revine familiei, educația în familie fiind — în societatea noastră — parte integrantă a educației comuniste a tinerelor generații.

În municipiul Pitești s-a găsit o nouă modalitate de lucru cu părinții. Cu doi ani în urmă, la Școala generală nr. 9, învățătoarea Viorica Dunărințu a inițiat „Școala părinților”, o nouă și foarte interesantă formă de propagandă pedagogică.

În primul an de activitate, s-a primit sprijinul unor cadre de specialitate, de profil diferit (medici, judecători, lucrători de miliție etc.) din orașul nostru.

În al doilea an, prin intermediul Casei corpului didactic, s-a obținut ajutorul unor valoroși cercetători de la Institutul de cercetări pedagogice din București. Prin mutarea tovarășei învă-

țătoare Dunărințu, la Școala generală nr. 1, în acest an școlar activitatea de pregătire a părinților a fost preluată, după cum era și firesc, de această școală.

„Școala părinților“ constituie un bun ajutor pentru toți părinții din municipiu, abordând probleme legate de vârstele copiilor. Temele acestei interesante și originale „școli“ sînt precizate pe baza unor sondaje de opinie făcute printre părinți.

Activitatea desfășurată pînă acum s-a dovedit eficientă. Au fost depistate de specialiști, deficiențe de vîz, auz, dezechilibru hormonal, în urma solicitării părinților care, în prealabil, audiaseră „Școala părinților“.

Cred însă că activitatea „Școlii părinților“ din municipiul Pitești poate fi îmbogățită și cu alte forme și metode.

Două meciuri — două victorii

Echipa de fotbal a Liceului din Sinaia — care activează în campionatul național de juniori, seria a III-a — a făcut o deplasare în R. P. Bulgaria, la invitația colegilor lor de la clubul „Ludogoreț“ din Razgrad.

În afara unui amplu schimb de experiență între tinerii sportivi ai clubului din Razgrad și ai școlii din Sinaia, deplasarea a cuprins în program și două întâlniri de fotbal între juniorii noștri și cei bulgari. Prima întâlnire a avut loc în orașul Ispirih cu juniorii clubului „Benkovski“ din localitate. Cu o bună pregătire tehnică și fizică, îndrumați

tactic de profesorul Vasile Feldman, elevii noștri au reușit să obțină victoria cu scorul de 1-0. A doua zi, în orașul Razgrad, a avut loc meciul dintre juniorii noștri și echipa de juniori a clubului „Ludogoreț“ din localitate.

Am văzut un meci de mare luptă, în care balanța victoriei a înclinat, pe rînd, cînd de o parte cînd de cealaltă. Cu un plus de ambiție și voință, elevii liceului nostru au reușit să câștige și acest meci, tot cu 1-0.

În urma acestor două victorii, tinerii noștri fotbalisti realizează un excelent bilanț al întâlnirilor internaționale: din 10 întâlniri — 6 victorii, 3 meciuri egale și doar o înfrîngere.

Prof. CONSTANTIN D. RAPCEA
directorul Liceului „George Enescu“
din Sinaia

Didactica drumeției

Orice drumeție este o lecție vie de geografie, de estetică, de folclor, de patriotism, de cunoaștere, în general, și de educație. Drumeția este, așadar, departe de a fi un simplu divertisment, ea avînd largi implicații în formarea tinerii generații.

Vom merge deci în natură făcînd doar „turism“ sau o vom descoperi, vom pătrunde în intimitatea ei? Vom face din contactul nostru cu natura o lecție vie, pentru că natura ne va oferi neabătute prilejuri de referință estetică, folclorică, geografică, literară etc.

La Liceul nr. 2 din Brașov, unde lucrez, am înființat un cerc de turism și un echipaj pionieresc, care au chemat la întrecere toate școlile generale din Brașov, în vederea efectuării a cît mai multe drumeții și activități turistice educative. Din ele fac parte mulți elevi inimoși, pasionați de excursii, care, duminică de duminică se deplasează în mijlocul naturii, notîndu-și în jurnalele lor impresiile culese. În natură elevii se simt în largul lor, au spațiu de joacă suficient, atît de necesar acestei vârste. Și tot în natură, în anumite momente ale drumeției, profesorul are prilejul să-i cunoască mai bine.

Dar nu numai funcția aceasta de cunoaștere a elevilor o oferă drumeția, ci și instrucția și educația propriu-zisă. În natură elevii vîd spectacolul lumii, fac cunoștință sentimentală cu țara, cu arborii învîțați la botanică, cu florile și victoriile ei, cu formele de relief care se schimbă într-o panoramă mereu nouă. În deplasările lor pe teren, elevii vin în contact direct cu obiceiuri și datini populare, au prilejul să culeagă folclor, să cunoască, chiar de la sursă, legende, cîntece și basme.

Orice drumeție este un câștig, atît pentru elevi cit și pentru școala unde învață.

Prof. CONSTANTIN OLTEANU
Liceul nr. 2 din Brașov

Un activ cineclub școlar

La Școala generală nr. 4 din Roman, a luat ființă de curînd un cineclub care se bucură de mare adeziune din partea elevilor.

Nu posedăm încă un aparat de proiectie pe 16 mm, dar am găsit soluții de a realiza filme didactice ieftine și eficiente chiar la noi în școală folosind aparatul de 8 mm. În acest sens, literatura de specialitate ne-a venit în ajutor. Menționez îndeosebi lucrarea „Didactica filmului școlar“ a lui I. Cerghii, precum și alte materiale din presa didactică și de pură specialitate cinematografică.

Filmele realizate de noi, ca „Motorul cu ardere internă“, „Interpretarea electronică a electrizarii corpurilor“, „Producerea curentului electric“ au contribuit

la însușirea conștientă și complexă a noțiunilor de fizică, stimulînd interesul pentru aplicarea în practică a cunoștințelor studiate.

Concomitent cu aceasta, am inițiat elevii în scrierea scenariului, delușii cupajului cinematografic, luarea imaginilor, montajul și coloana sonoră.

Filmul „Zece zile pe Siret“, inspirat din expediția pionierescă organizată de școala noastră, film distins cu diploma de merit „Tot înainte“ la cel de al V-lea festival al cinecluburilor pionieresti de la Cimpulung Moldovenesc, a fost pe drept cuvînt mîndria tinerilor noștri cinești.

Împreună cu cercul de teatru de la Casa pionierilor, membrii cineclubului nostru au făcut o excursie la București, unde am realizat

un nou film, pe 8 mm, în care este evocat poezia lui Minulescu și, odată cu aceasta, atmosfera casei-muzeu unde a trăit și a scris.

Ne-am propus în acest an școlar să facem din cercul nostru un cerc productiv. În acest sens, am realizat diapozitive color privind geografia județului Neamț, urmînd a fi multiplicare și apoi puse la dispoziția tuturor școlilor din județ spre a fi utilizate ca material didactic vizual la clasele a III-a, unde se învață geografia județului.

În prezent ne preocupăm de confecționarea unor noi diapozitive, necesare însușirii intuitive și complexe a lecțiilor.

Prof. AUREL BARNEA
Școala generală nr. 4
din Roman, jud. Neamț

Astfel, se poate solicita în continuare sprijinul unor cadre de specialități diferite și de cercetători care să facă anchete printre părinți, pe variate teme; ar fi mai bine ca discuțiile să constituie, totodată și un schimb de păreri și de experiență între părinți și specialiști; se mai impun și consultări individuale în diferite probleme de psihologie a vîrștelor (mai ales, pentru copilul preșcolar și pentru adolescent). Nu cred că ar fi lipsită de interes și o „Școală a mamei“, în cadrul căreia să se abordeze probleme specifice dezvoltării și educării fetelor.

Acțiunea întreprinsă în municipiul Pitești de inimoasa învățătoare Viorica Dunărințu este o acțiune lăudabilă, care ar putea fi extinsă în orice altă școală din țară.

Prof. NISTOR AVRAM
Casa corpului didactic din Pitești

Diriginți în bănci

La Deva s-a încheiat în urmă cu citva timp un curs de perfecționare pentru profesorii-diriginți organizat de filiala Timișoara a I.C.P.P.D., în colaborare cu Casa corpului didactic și Inspectoratul școlar al județului Hunedoara. Cursul a urmărit să asigure un suport științific muncii dirigintului, a cărui activitate, în cazuri destul de frecvente, se desfășoară la întimplare. Au fost abordate, cu acest prilej, probleme de psihologie pedagogică, de metodologie a activității educative, de pedagogie etc. Dintre temele mai importante ale cursului menționăm: „Cunoașterea psihopedagogică a elevilor“ (dr. Ion Drăgan, de la Universitatea din Timișoara), „Conținutul, sarcinile și metodele educației estetice“ (dr. N. D. Pîrvu, de la Universitatea din Timișoara), „Formarea profilului moral al elevilor“ (lector Ioan Toma, de la I.C.P.P.D., filiala Timișoara), „Educația tinerii generații în spiritul muncii“ (lector Aurel Gruescu, de la I.C.P.P.D., filiala Timișoara) ș.a.

Seminarul organizat la închiderea cursului a dovedit interesul profesorilor-diriginți pentru perfecționarea atît a activității personale, cit și a muncii din cadrul comisiilor metodice ale dirigintilor.

Prof. NICOLETA CIOBANU
Deva

Expoziția vor vedea-o toți locuitorii comunei

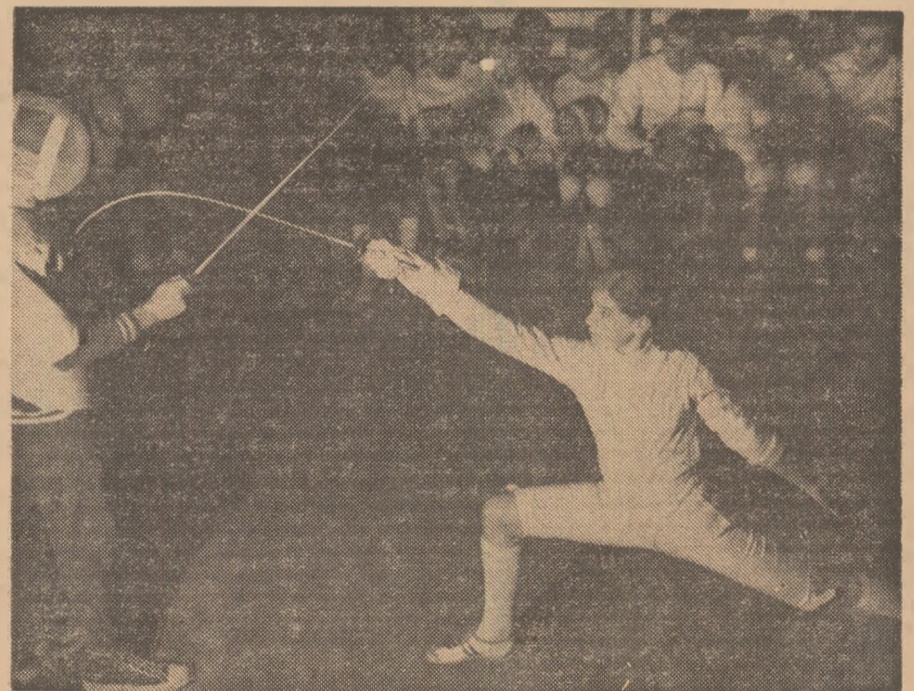
Sub genericul „Te slăvim Republică“, în holul Școlii generale din Siliștea Teleorman a fost amenajată o expoziție cu lucrări de artă plastică ale elevilor, înfățișînd aspecte din viața cotidiană a satului, ș oamenilor de pe șantier, din activitatea școlii etc.

Alături de variatele desene sînt expuse și lucrări executate de elevi în orele de practică productivă (îndeosebi obiecte de artizanat), fapt ce atestă că arta populară în satul nostru are buni continuatori ai tradițiilor locale.

Expoziția amenajată

cu gust de neobositul și entuziastul profesor Ioan Vasilescu, ajutor de colectivitate de cadre didactice, prezintă un înalt stimulent educativ pentru elevi. Ea cuprinde 160 de lucrări și va rămîne deschisă pînă la data de 20 ianuarie 1974, dînd astfel posibilitate tuturor locuitorilor comunei să o vizi-teze.

Prof. ION SAVASTE
Școala generală
de 10 ani din Siliștea-Teleorman

Lecție de scrimă la Școala sportivă nr. 1 din Capitală

Un curs practic de limba franceză

Programa de limbă franceză pentru licee de cultură generală, licee pedagogice etc., aprobată cu nr. 51 834/1972 (valabilă și anul acesta pentru anii III-IV), prevede, la pag. 3, că „Intrucit predarea limbii franceze se va face pe baza manualelor existente — manualele alcătuite în spiritul noilor orientări metodice și al cercetărilor recente din domeniul lingvisticii aplicate și al pedagogiei limbilor moderne urmînd a se elabora treptat, începînd cu anul școlar 1973-74 — este absolut necesar ca profesorii de specialitate să le folosească în mod creator”.

Dar permit, oare, textele din aceste manuale să predăm elevilor limba vie, curentă, oricît de „creator” ar fi ele utilizate? După părerea noastră, nu permit, ele fiind simple fragmente din scrierile diverselor epoci literare (care sînt utile, dar nu în exclusivitate).

Tot în sus-zisa programă se prevede că editarea noilor manuale se va face treptat, începînd cu anul 1973. Dar cît de treptat? Fiindcă în acest an școlar a fost introdus numai manualul de limba franceză pentru anul I avansat (se așteaptă, e drept, și cel pentru anul I începător). Și atît. Ce perspective sînt dacă se va merge în acest ritm? În cît timp vor apărea manualele pentru anii II-III-IV, începători și avansați?

De aceea, ne-am permite o propunere. Socotim că actualul „Curs practic” de limba franceză (autori M. Saraș și M. Ștefănescu) — vol. II îndeplinește foarte multe din cerințele unui manual școlar modern: texte dialogate, aspecte din viața cotidiană, fragmente ilustrative din cultura și civilizația poporului francez, precum și numeroase și variate exerciții structurale și de conversație. Acest curs, cu unele adaosuri și modificări (intrucit este conceput pentru adulții care studiază limba franceză în universitățile populare), ar putea deveni un excelent instrument de lucru atît pentru profesori, cît și mai ales, pentru elevii anilor III-IV ai liceelor de cultură generală.

Prof. FLORIN ANGHEL
șeful catedrei de limbi moderne,
Liceul „N. Bălcescu” din Pitești

Sistemul predării pe cabinete școlare

(Bibliografie de recomandare)

- • • Clasele școlii moderne, cabinetul, atelierul. O reconsiderare a concepției și desfășurării activității didactice, „Tribuna școlii”, I, nr. 20, 22 octombrie 1971, p. 10.
- COSTACHE, ADRIAN: Relația cabinet școlar-obiect de studiu. „Tribuna școlii”, III, nr. 99, 9 iunie 1973, p. 4.
- DRAGU, ION: Clasele școlii moderne: Laboratorul, cabinetul și atelierul. „Tribuna școlii”, I, nr. 17, 1 octombrie 1971, p. 5.
- FILIPESCU, VALENTINA: Cabinetele și laboratoarele, forme eficiente de organizare a procesului de învățămînt. Revista de pedagogie, XXI, nr. 3, martie 1972, p. 13-21.
- • • Laboratoare, cabinete și ateliere școlare. București, E.D.P., 1972, 254 p.

CABINETUL DE GEOGRAFIE-ISTORIE

- ANTOCI, ELENA: Lecția în cabinetul de geografie. Revista de pedagogie, XXI, nr. 3, martie 1972, p. 28-31.
- BOBOC, MIRCEA G.: Organizarea și funcționalitatea cabinetului de istorie-geografie într-o școală sătească. Revista de pedagogie, XXI, nr. 3, martie 1972, p. 32-37.
- BOHSE, WERNER: Predarea geografiei în cabinetele de specialitate. Terra, V, nr. 4, iulie-august 1973, p. 91-94.
- MUCICA, TEODOR: Cabinetul de istorie. Revista de pedagogie, XVIII, nr. 4, aprilie 1969, p. 72-78.
- ROMAN, LOUIS: Restructurarea activității profesorului de istorie, în condițiile trecerii la sistemul predării în laboratoare cabinete, ateliere. Revista de pedagogie, XXI, nr. 3, martie 1972, p. 22-27.
- ȘTEFĂNESCU, ION: Organizarea și folosirea cabinetului în predarea cunoștințelor geografice. În: Laboratoare, cabinete și ateliere școlare. București, E.D.P., 1972, p. 143-164.

CABINETUL DE LITERATURĂ

CIUREA, ALEXANDRU: Cabinetul de

- limbă și literatură română în școala generală sătească. „Tribuna școlii”, III, nr. 81, 3 februarie 1973, p. 4.
- MOLDOVEANU, SIMION: Cabinetul de literatură română. Limbă și literatură, nr. 1, 1972, p. 170-175.
- MUNTEANU, GEORGETA: Lecția de literatură în cabinet (I). „Tribuna școlii”, II, nr. 32, 22 ianuarie 1972, p. 9.
- MUNTEANU, GEORGETA: Lecția de literatură în cabinet (II). „Tribuna școlii”, II, nr. 33, 29 ianuarie 1972, p. 6.
- NEACȘU, IOAN: Un cabinet de literatură română pentru liceu. „Tribuna școlii”, II, nr. 45, 22 aprilie 1972, p. 3, 14.

ALTE CABINETE

- BALAUDESCU, DUMITRU: Cabinetul tehnic de specialitate. Învățămîntul profesional și tehnic, X, nr. 11, noiembrie 1971, p. 19-21.
- BOGDAN, ANASTASIE: Cabinetul — seră în liceu. Natura, XXV, nr. 2, martie-aprilie 1973, p. 77-79.
- Cabinetele de specialitate în învățămîntul agricol. I. Teodor Ursache: Predarea în clasele-cabinete. 2. Ștefan Fülöp: Organizarea procesului de instruire prin sistemul cabinetelor. Învățămîntul profesional și tehnic, XI, nr. 7-8, iulie-august 1972, p. 32-36.
- LAUDAT, IRINA: Cabinetul metodic și rolul său în modernizarea predării. „Tribuna școlii”, II, nr. 4, 28 mai 1972, p. 8.
- RACHICI, DIMITRIE: Un cabinet școlar de desen. „Tribuna școlii”, III, nr. 82, 10 februarie 1973, p. 5.
- RĂDULESCU, TRAIAN: Optimizarea procesului de învățare a matematicii prin folosirea cabinetului de matematică. În: Laboratoare, cabinete și ateliere școlare. București, E.D.P., 1972, p. 54-69.

ȘTEFAN LÖRINCZ
documentarist, Casa corpului didactic,
Mureș

„Revista de pedagogie”

Anul XXII, nr. 12 (decembrie), 1973

În cuprins: Ion Gh. Stanciu, „Relația profesor-elev în lumina noilor obiective ale școlii moderne”; Georgeta Munteanu, „Predarea limbii române în învățămîntul în limbile naționalităților conlocuitoare”; Pațița Silvestru, „Stimularea inițiativei creatoare la copil”.

La rubrica „Perfecționarea tehnologiei didactice” sînt publicate: Dumitru Copilu, „Probleme ale conducerii învățămîntului”; Mihai Mezinu, „Colaborarea interdisciplinară în activitatea cercului de fizică”; Stela Triteanu și Maria Cosma, „Valențele instructive ale lucrărilor de laborator la chimie”; Mircea Atanasiu, „Principiile dreptului socialist în problematica științelor sociale”; Victor Pandia, „Teste de cunoștințe la admiterea în liceele industriale metalurgice”.

În legătură cu procesul instructiv-educativ în clasele primare menționăm: E. Fischbein, „Concretizarea structurilor logice”; Alex. Găvenea, „Înșușirea unor teh-

nici și priceperi de muncă intelectuală”; Octavian Oprică, „Învățarea situativă a limbilor străine de către școlarii mici”, precum și studiul „Sisteme de lecții în predarea matematicii”, rezultat al unei cercetări efectuate de Aurelia Profeta, Maria Georgescu-Boștină și Cornelia Marinescu.

În acest număr al revistei, Nicolae Apostolescu publică: „O schiță a conținutului cursului de pedagogie”; Zina Sirbu scrie „Pentru o mai mare mobilitate a sistemului de perfecționare”; Viorel Alecu și Gheorghe Lăzărescu exprimă puncte de vedere privind „Studiul limbii și literaturii române în liceu” iar Lucia Mănescu-Caraman și Alex. Caraman abordează „Reevaluarea conținutului învățămîntului special pentru deficienții auditivi”.

Alte studii și consemnări la rubricile „Istoria școlii și gândirii pedagogice”, „Pedagogie comparată”, „Cărți-idei” și „Bre-

Educația muzicală în clasele primare

Din dorința de a veni în sprijinul cadrelor didactice care predau muzica la clasele primare, Casa corpului didactic a județului Iași a editat recent, volumele: „Educația muzicală în clasa I” și „Educația muzicală în clasa a II-a”, elaborate de P. Delion. Cele două lucrări cuprind, alături de îndrumări metodice și planuri de lecție, cite o bogată „Colecție de cîntece”.

„Educația muzicală în clasa I” prezintă într-un capitol introductiv importanța predării muzicii în educația estetică a elevilor, în funcție de particularitățile de vîrstă, preocupările, interesele și gradul de pregătire preșcolară a acestora. Plecînd de la analiza particularităților creșterii și dezvoltării psihofizice ale elevilor la vîrsta de șase ani, autorul arată scopul și sarcinile educației muzicale în clasa I; educarea auzului și memoriei muzicale, a interesului și dragostei pentru muzică prin formarea deprinderilor de a respira, de a pronunța corect și clar cuvintele, poziția corectă în timpul cîntării, audierea de cîntece și cîntarea colectivă cu voce naturală, omogen și acordat.

În sprijinul realizării scopului și sarcinilor educației muzicale la clasa I, lucrarea prezintă ca mijloace specifice: exercițiul muzical, exercițiul joc, cîntecul, jocul muzical și audierea. O mare atenție este acordată exercițiului joc, cu ajutorul căruia elevii deprind perceperea calităților sunetului muzical (durata relativă, timbrul, tîrîa și înălțimea relativă) și jocului muzical, important pentru dezvoltarea ritmului.

În funcție de scopul didactic, nivelul de dezvoltare a elevilor, pentru a nu depăși posibilitățile de concentrare și interesul elevilor, lucrarea analizează tipuri de lecție, structura acestora, arătînd cum pot fi imbinat și timpul afectat activităților în cadrul lecției. Urmează indicații privind învățarea cîntecelor și a jocurilor muzicale, cîteva planuri de lecție și o bogată colecție de cîntece.

„Educația muzicală în clasa a II-a” este precedată de o scurtă prefață care prezintă scopul și conținutul lucrării, menționînd că aceasta se re-

feră la toate cadrele didactice care predau muzica la clasa a II-a, indiferent de gradul lor de pregătire. Introducerea la îndrumările metodice cuprinse în lucrare, poartă titlul acesteia și relevă deosebita considerație, apreciere pe care muzica a dobîndit-o în ansamblul culturii socialiste.

Particularitățile creșterii și dezvoltării copilului sînt împărțite în particularitățile dezvoltării fizice — proces în care jocurile aplicative sistematice și dozat au un rol important în dezvoltarea sistemului muscular — și particularitățile dezvoltării psihice: sensibilitatea muzicală, reprezentarea muzicală, memoria, gîndirea și imaginația, atenția, limbajul, viața afectivă, interesul, aptitudinile, consolidarea deprinderilor formate în grădiniță și clasa I, voința. Autorul subliniază importanța cunoașterii particularităților de creștere ale copiilor, intrucit în cadrul procesului educației muzicale se angajează întreaga personalitate, abia în formarea elevului, aceasta avînd un rol hotărîtor în creșterea și dezvoltarea copilului.

Pomînd de la cele expuse anterior, lucrarea precizează scopul și sarcinile educației muzicale, urmînd consolidarea deprinderilor acumulate anterior și formarea unor noi deprinderi.

Cel de al patrulea capitol intitulat „Mijloace specifice educației muzicale”, include: exercițiul muzical — necesar formării tehnicii vocale și dezvoltării auzului și vocii — jocul muzical — bazat pe recitative cu valori egale, care, însoțite de mișcări, redau ritmul respectiv — cîntecul, principalul mijloc specific, prin care se realizează e-

ducația muzicală — jocul cu cîntece, avînd mare valoare în dezvoltarea psihică a elevului — și audierea, mijloc de dezvoltare a sentimentului de dragoste pentru muzică, a gustului estetic muzical. Cunoașterea mijloacelor specifice educației muzicale, analizate amănunțit și cu exemple, servește ca un competent ghid educatorilor care predau muzica la clasa a II-a.

Autorul prezintă, în continuare, tipuri de lecție și structurile lor, activitățile didactice din cadrul lecției, urmate de cîteva planuri de lecție.

Colecția de cîntece cuprinde exerciții muzicale (de respirație, acordare, omogenizare, emisie și dicție), jocuri muzicale (recitative și numărători, recitative și cîntece), apoi un număr de 80 de cîntece, jocuri cu cîntec (indicînd mișcările ce urmează să fie executate) și audii care recomanda repertoriul pentru clasa a II-a.

„Colecțiile de cîntece” prezentate de cele două lucrări includ și cîntece neprevăzute în programa analitică pe anul școlar 1973-1974, ceea ce face posibilă selecționarea cîntecelor, în funcție de scopul didactic și nivelul de pregătire al elevilor, lăsînd la aprecierea fiecărui cadru didactic, alegerea celor mai frumoase și accesibile cîntece, jocuri, exerciții și audii.

Alături de colecțiile de cîntece, îndrumările metodice reprezintă un real ajutor dat activității cadrelor didactice care predau muzica la clasele I și a II-a.

Prof. ION ȘTEFĂNESCU
Școala generală de 10 ani
din comuna Șirna-Tăricești, jud. Prahova

Desenele din manuale

Apreciez că la Editura didactică și pedagogică apar tot mai multe cărți și manuale noi sau revizuite, în condiții grafice deosebite și cu ilustrații tot mai reușite.

Un exemplu recent este mult așteptatul „Atlas botanic”, foarte apreciat de profesori. Așteptate de profesori sînt și alte două lucrări interesante: „Lumea animalelor ilustrată” și „Micul atlas de anatomie umană”, care sînt cuprinse de cîteva ani în planurile editoriale.

Consider, de asemenea, că în manualul de zoologie pentru clasa a VI-a desenele, fiind realizate în negru, nu sînt atractive pentru elevi. iar planșele color de la sfîrșit nu le pot suplini în întregime. La fel și în ecologia pentru clasa a VII-a, desenele, nefiînd colorate, nu redau realitatea și însuși autorul manualului, într-un articol din „Tribuna școlii” (nr. 107 din 1 septembrie 1973), recunoaște aceasta. Un singur exemplu, la pagina 111 se află un desen care înfățișează o pasăre ce se aseamănă mai mult cu o vrăbie decît cu un botros. Din această cauză, unele desene sînt recunoscute cu greu de către elevi, mai ales cele care sînt mici, cu toate că este scris ce reprezintă. Aceleași observații sînt valabile și pentru manualul „Noțiuni de biologie generală” de la clasa a VIII-a.

De cîtuva timp, la noi s-au afirmat unii buni ilustratori de cărți destinate pregătirii elevilor, la care ar fi necesar să se apeleze pentru o mai strînsă colaborare cu autorii de manuale școlare.

Pentru evitarea confuziilor ar fi de dorit — pe cît posibil — să se recurgă și la reproducerea de fotografii, color sau în negru, după care elevii pot recunoaște speciile de plante și animale.

Prof. LIVIU IONETE
Școala generală din comuna Fumurenți, jud. Vâlcea

Admiterea în învățămîntul liceal în contextul școlii contemporane

Trecerea elevilor dintr-o clasă în alta și mai ales dintr-un ciclu de învățămînt în altul a fost marcată, din cele mai vechi timpuri, de susținerea a diferite probe menite să verifice și să aprecieze dreptul de a continua studiile. Astfel au fost organizate examene de sfîrșit de an școlar, precum și examene de admitere în școli de grad mai înalt.

Așa, de pildă, în trecutul școlii noastre, Legea instrucțiunii publice din 1864 a menținut examenele de sfîrșit de an pentru toate clasele, precum și pe cele după vacanța de iarnă. În ce privește trecerea în învățămîntul liceal, absolvenții școlilor elementare primare publice, în vîrstă de minimum zece ani, erau primiți în clasa I fără examen de admitere, în timp ce absolvenții școlilor similare particulare trebuiau să susțină în acest scop un examen de admitere. Mai tîrziu, prin Regulamentul școlilor secundare din 1889, dreptul de înscriere într-o școală secundară fără examen de admitere a fost restrîns numai la absolvenții școlilor primare urbane, din care cauză elevii proveniți din mediul rural, doritori să urmeze liceul, trebuiau să dea în prealabil un examen de absolvire la o școală din mediul urban, pentru a obține astfel dreptul de a se înscrie în clasa I a liceului.

Ulterior, Legea învățămîntului secundar și superior, din anul 1898 a introdus examenul de admitere în liceu pentru toți candidații.

În ce privește ciclurile învățămîntului secundar, prin Legea instrucțiunii publice din 1864 s-a adoptat liceul unitar de șapte clase, structurat pe două cicluri: cursul inferior, cu durata de studii de patru ani, denumit gimnaziu, și cursul superior, cu trei ani de studii. Absolvirea atît a gimnaziului cit și a liceului se făcea prin trecerea unui examen general susținut în fața unei comisii, examen sancționat printr-o diplomă.

Este de remarcat numărul mare de examene pe care elevii trebuiau să le treacă în timpul școlărității, situație înfîlțită, de regulă, în sistemele tradiționale de învățămînt din majoritatea țărilor.

Frecvența mare a examenelor derurgea, pe de o parte, din structura sistemelor de învățămînt, iar pe de alta, din funcționalitatea tradițională a examenelor în general, concepute ca niște probe de „baraj”, de „competiții”, care urmăreau în special stimularea și selecția candidaților.

În structura tradițională a sistemelor de învățămînt, punctul de contact dintre învățămîntul primar (cu durata de studii de 4-6 ani, variabilă de la o țară la alta) și învățămîntul liceal (cu durata, respectiv, de 8-6 ani) se plasează în jurul vîrstei de 11-12 ani. Acest punct nodal se situează deci foarte timpuriu în circulația elevilor în cadrul sistemului de învățămînt, examenul de admitere în liceu fiind susținut prea devreme.

În conturarea caracterului de competiție a examenelor acționează și structura verticală a sistemelor tradiționale de învățămînt, adică existența, în paralel, a mai multe canale de circulație în sistem, net separate, aflate la dispoziția absolvenților școlii primare: licee, școli tehnice, școli profesionale etc.

De pildă, în Marea Britanie primul grad de învățămînt este reprezentat de școala primară, care începe la vîrsta de cinci ani, avînd durata de studii de șase ani, iar învățămîntul secundar, tot de șase ani, de următoarele tipuri de școli: a) școli secundare clasice; b) școli secundare tehnice; c) școli secundare moderne; d) școli secundare comprehensive.

Școlile secundare clasice constituie tipul tradițional de liceu, conceput să asigure continuarea studiilor în învățămîntul superior. Admiterea se face pe baza unui examen de selecție, care se susține, de regulă, la vîrsta de 11 ani și jumătate, denumit din această cauză „examenul 11 plus” sau „11+”. Selecția se face de fapt pentru școlile clasice, în primul rînd, și pentru cele tehnice, restul de candidați înscriindu-se la celelalte tipuri de școli. Examenul „11+” vizează aptitudinile generale ale candidaților și cunoștințele lor de aritmetică și de limba engleză.

În sistemul de învățămînt din Franța, care păstrează numeroase trăsături tradiționale de structură, primul grad de învățămînt — cel elementar — durează cinci ani de studii, începînd la vîrsta de șase ani, iar al doilea, învățămîntul secundar, durează șapte ani și este împărțit în două cicluri: I și II. La nivelul învățămîntului secundar există următoarele tipuri de școli: a) licee clasice și moderne; b) colegii de învățămînt general; c) colegii de învățămînt secundar.

Posibilitatea de trecere a elevilor în învățămîntul secundar este apreciată de către o „comisie de admitere în primul ciclu”, organizată pe circumscripții școlare. Această comisie analizează situația școlară a fiecărui elev pe baza unui dosar de admitere, care cuprinde ca piese principale: o fișă completată de familie și dosarul școlar al elevului. În ipoteza în care familia nu este de acord cu decizia comisiei de admitere, care poate aprecia chiar menținerea elevului în școala elementară, situația școlară este reanalizată de o comisie departamentală pe baza dosarului elevului și, în plus, a unor probe de verificare la limba franceză și matematică. În luarea deciziei se au în vedere și rezultatele obținute în cursul anului școlar.

Acțiunea aceasta de orientare nu se termină aici. La finele trimestrului I, al primului an de învățămînt secundar, situația școlară a elevilor este analizată din nou, de data aceasta de către consiliul clasei, care poate sugera la nevoie schimbarea secției.

Spre deosebire de sistemele de învățămînt tradiționale, în statele în care au avut loc reforme școlare structurale, ca de exemplu în țările socialiste, momentul examenului de admitere în învățămîntul liceal a fost decalat mult în timp, mai precis cu 4-6 ani, diferit de la o țară la alta. Existența școlilor unice de 8-10 ani a creat condiții mai bune pentru organizarea trecerii elevilor în învățămîntul liceal la o vîrstă mai favorabilă.

În cazul acestor sisteme de învățămînt se constată două situații principale:

a) În unele țări, de pildă în Polonia și Cehoslovacia, absolvenții școlii unice de opt ani sau, respectiv, de nouă ani dau examen de admitere în liceu, sub forma unor probe scrise și orale;

b) În alte țări, ca în R. D. Germană, ca de altfel și în R. F. Germania, în urma recente reforme școlare, pentru intrarea în liceu, nu se dă examen de admitere, în schimb se are în vedere trecerea examenului special de absolvire a clasei a X-a, corespunzătoare ultimului an de învățămînt obligatoriu.

În varietatea soluțiilor existente azi în lume, se constată că, în unele sisteme de învățămînt, s-a renunțat complet la examenele de absolvire a ciclurilor de studii, precum și la examenele de admitere în învățămîntul liceal, de pildă în Suedia, S.U.A. etc. În Suedia, de exemplu, accesul în gimnaziul de tip comprehensiv se face fără susținerea unor probe. La nevoie, repartizarea candidaților pe cele trei tipuri de învățămînt ale gimnaziului se operează pe baza notelor obținute în clasa a IX-a a școlii de bază.

În țara noastră, în baza Hotărîrii Plenary C.C. al P.C.R. din 18-19 iunie 1973, admiterea în liceu a absolvenților clasei a VIII-a urmează să se facă, începînd din anul școlar 1974-1975, de regulă fără concurs. Doar în caz de afliuență la diferite licee, candidații respectivi vor fi supuși unor teste de aptitudini și unor probe de verificare a cunoștințelor la obiectele de profil. Cît privește treapta a doua a liceului, admiterea se va face prin concurs, avîndu-se în vedere și situația școlară din anii de studii ai primei trepte a liceului.

În diversitatea soluțiilor, adoptate în timp și spațiu în diferite țări, în ultimii ani se constată o serie de mutații în funcționalitatea examenelor de admitere în învățămîntul liceal. În declanșarea acestor mutații, un rol preponderent îl joacă reformele structurale ale sistemelor de învățămînt, expansiunea școlară, precum și impactul prelungirii învățămîntului obligatoriu.

Funcția rigidă a examenelor școlare tradiționale, de „obstacol”, de „baraj” în fluxul elevilor, urmîrindu-se mai ales selecția candidaților, tinde să fie înlocuită printr-o funcție mai suplă, de conducere, de orientare a acestui flux pe canalele diferențiate ale învățămîntului secundar.

În contextul școlii contemporane, al unei școlărități obligatorii care tinde să acopere întreaga durată de studii a liceului, examenele sînt chemate să răspundă altor exigențe decît în trecut. Este astfel de înțeles de ce, pe plan universal, numărul examenelor de „selecție” scade, crescînd în schimb acela al examenelor de „orientare”, precum și al examenelor plasate cît mai tîrziu posibil, chiar în ultima treaptă a liceului.

Mutațiile menționate succint mai sus se împletesc cu multe altele, care vizează forma și conținutul examenelor, organizarea lor, procedeele și tehnicile de examinare, implicațiile asupra învățămîntului social-economic și consecințele lor.

VASILE ILIESCU

Casa corpului didactic din Berlin — R.D. Germană

Un deziderat împlinit

În lumea școlii, există astăzi o mare propensiune spre inovare în domeniul mijloacelor tehnice didactice. Așa cum au demonstrat, nu demult, și manifestările tehnico-științifice de învățămînt (Festivalul filmului tehnic, Conferința internațională cu privire la mijloacele audio-vizuale și Expoziția de mijloace audio-vizuale) ce au avut loc la Budapesta, în lume, s-au marcat progrese însemnate mai ales pe linia dezvoltării diferențiate a mijloacelor de învățămînt.

În special Expoziția a convins, pe viu, de largile perspective pe care spiritul inovator modern le deschide procesului de învățare și de predare. Tematica ei a fost grupată pe trei probleme mari: A) Mijloace tehnice ale învățămîntului — proiecții-dia și de scris, aparatură de copiat transparent (suluri de acetilceluloză), aparate de proiecție la lumina zilei, ecrane pentru proiectare, aparate de film pentru proiecție, magnetofone, aparate de multiplicat, patefoane compuse (cu combinații de imagine-sunet), roboți-informatori, T.V. industrială, sisteme moderne de imaginare și redare a imaginii, proiectori de televiziune, aparatură de învățămînt (individuală și colectivă), instalații cu cuplaj de reacție, aparate pentru învățarea limbilor străine (laboratoare fonetice), computere, stimulatoare, mașini de învățare programată, accesorii și purtători de memorie (de informații); B) Materiale de învățămînt specifice celor de mai sus, îndeosebi în următoarele domenii: materiale de învățămînt audio-vizual și programat pentru ciclul elementar, mediu și superior, pentru științele naturii, pentru instrucția tehnică și însușirea limbilor străine; C) Mijloace tehnico-didactice de prezentare (material didactic): modele fizice, chimice, electronice, logice, matematice și jucării.

Între acestea, am apreciat exponatele firmei Gründig, care a prezentat o parte din realizările AV de pînă acum (Gründig Cassetten-Recorder, TV-didactic ș.a.), standul Universității muncitorești din Ljubliana (R.S.F. Iugoslavia) în care ne-a reținut atenția, printre altele, un grafoscop și o „tablă audio-vizuală” numită „Simfonia”, foarte practică, intuitivă și utilă în munca de însușire a muzicii. La fel de interesant și util procesului instructiv-educativ a fost și proiectul pentru filme înguste numit „K P-8 Super” produs de întreprinderea „Meoptan” din R.S. Cehoslovacă sau materialul didactic electronic pentru fizică, electrotehnică, materialele pentru învățămîntul tehnic, mașinile pentru învățarea programată, aparatele pentru laboratoarele lingvistice („Diacorr”, „Magnocorr” ș.a.) prezentate de țara gazdă.

Strădania de a înmănușia mijloacele tehnice cele mai moderne purta, chiar de la intrarea în Expoziție, un citat din I.A. Comenius. „Totul, pe cît este posibil să se prezinte simțurilor și anume: ceea ce se vede-văzului, ceea ce se aude-auzului, ceea ce se miroase-mirosului, ceea ce se gustă-gustului și ceea ce se pipăie-pipăitului, iar dacă ceva se poate întui de mai multe simțuri, să fie cunoscut prin cît mai multe simțuri deodată”. Aceste cuvinte păreau o profecție în 1632, cînd vestitul pedagog ceh a scris „Didactica Magna”; în zilele noastre, știința și tehnica i-au împlinit dezideratul, punînd la dispoziția școlii cele mai ingenioase mijloace de exploatare, în interesul instructiei, a posibilităților oferite de simțurile cu care este dotat elevul.

Lector univ. PETRE PUSCASU
Institutul pedagogic din Oradea

CONSULTAȚII • RECOMANDĂRI METODICE • DEZBATERI • ÎNVĂȚĂMÎNTUL
IDEOLOGIC AL CADRELOR DIDACTICE

Cadrul unor dezbateri creatoare

Deși la început de drum, catedrele de științe sociale din județul Dimbovița organizează un dialog continuu între profesorii de aceeași specialitate și realizează acțiuni comune în vederea cunoașterii metodologiei predării științelor sociale.

Cunoscând din munca de coordonare și îndrumare activitatea colectivelor de catedră din județ, din multitudinea preocupărilor acestora, mă voi opri, pe scurt, la cele care sint marcate de inițiativă, de semnificații educative deosebite.

Evident, cea mai importantă, mai profundă și mai amplă îndatorire a catedrelor de științe sociale este de a-și racorda întreaga lor activitate la ritmul impetuos al vieții social-economice contemporane, pentru a-i ajuta pe elevi să sesizeze sensul și semnificația problemelor actuale.

Pornind de la acest deziderat major, în acest an, profesorii de științe sociale au fost repartizați la cîte o întreprindere economică pentru a cunoaște planul de producție, preocupările colectivelor de salariați, dar și pentru a face expuneri pe teme de educație, economie, a participa la adunările salariaților și chiar pentru a întreprinde anumite cercetări.

În acest scop, profesorii din municipiul Tîrgoviște au fost repartizați la Uzina de oțeluri înalt aliate, Fabrica de strunguri și Romlux de pe platforma industrială a orașului, sau Uzina de utilaj petrolier, întreprinderea chimică „Victoria” din localitate, cei din Fieni la întreprinderile

Steaua, Electrică și Cimentul, iar cei din Găiești la Fabrica de frigidere ș.a.

Anul acesta, am generalizat în întregul județ experiența acumulată timp de un an de profesorii de științe sociale din Pucioasa, care au întreprins un studiu sociologic privind orientarea școlară și profesională a absolvenților școlilor generale din oraș și zona limitrofă, în concordanță cu dinamica folosirii forței de muncă în întreprinderile economice de pe raza orașului.

Ce urmărește acest studiu sociologic? Pe baza unor chestionare și eșantioane, se urmărește o orientare mai justă, bazată pe date concrete, a necesarului de cadre calificate pentru întreprinderile din Pucioasa și îndrumarea lor spre meseriile care sint solicitate în prezent și mai ales în perspectivă de unitățile respective.

În aceeași direcție a fost orientată și desfășurarea practicii productive organizate în întreprinderile amintite. Rezultatele sint edificatoare. Majoritatea celor care sint încadrați ca ucenici la locul de muncă provin din școlile orașului sau din comunele vecine.

Interesantă și instructivă se dovedește și o altă experiență a catedrei de științe sociale din orașul Pucioasa. Anul acesta, un alt colectiv de elevi, membri ai cercului de științe sociale, a fost îndrumat să studieze o nouă temă: „Din trecutul istoric al localității mele”.

După o instruire temeinică făcută în cadrul cercului, li s-a explicat cum să studieze un docu-

ment istoric, cum să clasifice monedele, ceramica sau obiectele de artizanat.

În scurt timp, la liceu au fost aduse documente valoroase, unelte și arme vechi, ceramică, monede ce vor îmbogăți colțul muzeistic și care, în perspectivă, se va transforma în muzeu școlar.

Îndrumați de profesori, elevii vor întocmi scurte referate și comunicări care finalizează activitatea lor pasionantă, acestea urmînd să fie prezentate în cadrul unei sesiuni de comunicări organizate și cu alte cercuri la centrul de județ.

Dealtfel, inspectoratul școlar a organizat trimestrul trecut un schimb de experiență la Pucioasa cu toți profesorii de științe sociale din liceele și școlile profesionale din județ. La acest schimb de experiență șeful catedrei de științe sociale, profesorul Ștefan Vintilescu, a prezentat colegilor din județ tehnica de lucru cu chestionare și eșantioane în cadrul unui studiu sociologic sau economic, tehnologia didactică folosită la lecțiile predate în cabinetul de științe sociale, după care, profesorii de istorie au participat la ședința de lucru a cercului de istorie al elevilor, iar cei de economie, filozofie și cunoștințe social-politice, la cercul de economie politică.

Același spirit creator domnește și în activitatea catedrei de științe sociale din Găiești unde, de mai multă vreme, se cercetează valoarea deosebită a corelării cunoștințelor de istorie cu celelalte științe sociale. Din dezbaterile organizate de catedra de științe sociale a reieșit că întotdeauna corelarea trebuie privită ca o modalitate de însușire aprofundată a cunoștințelor de istorie, econo-

Prof. GH. T. IONESCU
Inspector la Inspectoratul școlar
al județului Dimbovița.

(Continuare în pag. a 8-a)

(Urmare din pag. 1)

mie politică, filozofie care, încadrate într-un sistem dau posibilitatea elevilor să facă asociații, comparații cu un mare grad de generalitate.

Dar, pentru a realiza o corelare eficientă între disciplinele predate se cere un mare volum de informații, înarmarea profesorilor de științe sociale cu cele mai noi cuceriri din domeniul vast al filozofiei, economiei politice, istoriei, politologiei ș.a. În acest context subliniez preocuparea catedrelor de științe sociale din Titu, Tîrgoviște și Pucioasa de a stabili în fiecare trimestru legături strînse cu catedrele de științe sociale de la facultățile de istorie, filozofie și Academia de științe

economice din București cît și cu I.C.P.P.D. și Institutul de științe pedagogice.

În planurile tematice ale catedrelor de științe sociale sînt cuprinse întîlniri cu profesori universitari, simpozioane și schimburi de experiență cu care prilej se vor dezbate probleme noi de metodologia predării științelor sociale sau ale disciplinelor respective.

Anul 1974, fiind marcat de două mari evenimente, Congresul al XI-lea al P.C.R. și a 30-a aniversare a Insurecției naționale antifasciste armate, din inițiativa Inspectoratului școlar județean, membrii catedrelor de științe sociale vor participa la o excursie

de studii și documentare în Ungaria și Cehoslovacia cu tema: „Pe urmele războiului antihitlerist”. După efectuarea ei — în vacanța de primăvară — participanții vor vorbi despre contribuția României la înfrîngerea fascismului.

Catedrele de științe sociale din învățămîntul de cultură generală și profesional sînt la început de drum și, în mod firesc, în fața lor se deschide un cîmp larg de activitate. Prin problematica abordată, prin cunoașterea problemelor economice și social-politice din orașul sau județul respectiv, colectivele de catedră din județul Dîmbovița au devenit, focare de cercetare, de interpretare și cunoaștere.

Opinii pe marginea proiectelor programelor de științe sociale

Consider că, pentru a putea discuta cu pertință conținutul proiectelor de programe pentru științele sociale, trebuie clarificate în prealabil unele chestiuni esențiale, de principiu, deoarece de modul cum le rezolvăm pe acestea depinde și opinia pe care ne-o formăm despre programele supuse dezbaterii publice.

Iată cîteva dintre aceste chestiuni, pe care le consider mai importante :

Legătura dintre cele două trepte ale liceului

Se știe că, pe baza Hotărîrii Plenarei C.C. al P.C.R. din 18-19 iunie 1973, începînd cu anul școlar 1974-1975, toți promovații clasei a VIII-a vor urma clasa a IX-a, adică prima treaptă a liceului. De asemenea, este știut, clasele a IX-a și X-a vor avea profil diferit, iar absolvenților a 10 clase li se dă posibilita-

tea fie să intre în producție, fie să urmeze treapta a doua a liceului de cultură generală (anii III-IV) ori a liceelor de specialitate (anii III-V). Întrucît o bună parte dintre elevii claselor a IX-a și a X-a vor intra în producție la absolvirea școlii generale, lor trebuie să li se asigure un minim de cunoștințe de economie politică și socialismului, precum și noțiunile de bază ale socialismului științific. De aici decurge, după părerea mea, cerința de a se preda la aceste clase cunoștințe asemănătoare celor care se predau în prezent (pro-

bleme actuale ale politicii economice a P.C.R. și cunoștințe social-politice).

Pentru anii III, IV al liceelor de cultură generală au fost publicate proiectele programelor de economie politică, de filozofie și de socialism științific. (Dacă la economie politică s-a specificat că este pentru anul III, iar la filozofie că este pentru anul IV, la tematica de socialism științific s-a făcut simpla mențiune „pentru învățămîntul liceal”, ceea ce dovedește că încă nu i s-a stabilit un loc precis în planul de învățămînt.)

Ca atare, numai pentru economia politică se pune problema corelării cunoștințelor predate în clasa a IX-a și anul III de liceu, spre a evita repetările și reluările supărătoare și, totodată, supraîncărcarea elevilor. Privite prin această prismă, cele două proiecte pe programă sînt acceptabile, mai ales că reluarea în anul III a unor teme cuprinse și în programa anului I (clasa a IX-a) se face sub o altă optică, accentul căzînd pe aspectele teoretice ale acestor teme.

Analog cred că trebuie procedat și cu predarea cunoștințelor social-politice (care propun să fie predate în clasa a X-a) și a socialismului științific (de preferință, în anul IV) spre a asigura o pregătire corespunzătoare atât absolvenților școlii generale cît și absolvenților de liceu.

Prof. IOAN CIPU
Liceul „Traian Vuia” din
Făget, jud. Timiș

(Continuare în pag. a 3-a)

(Urmare din pag. a 2-a)

O ultimă observație de ordin general cu privire la programe, se referă la precizarea din „Tribuna școlii” că proiectele de programă vor fi puse în aplicare începând cu anul școlar 1974-1975. Or, în anul școlar viitor, elevii anului III (actualul an II) au studiat deja (în anii I—II) economia politică, așa că nu mai are sens reluarea, fie și cu unele dezvoltări, a cursului de economie politică. În aceeași situație se află și elevii anului IV (actualul an III de liceu), în ce privește filozofia. Deci, abia începând cu anul școlar 1975—1976 se pot aplica noile programe prevăzute pentru anii respectivi.

Raporturile programă-profesor și programă- manual

În titlu, ca și în notele introductive ale proiectelor de programă se precizează că este vorba de programe-cadru, adică ne-au fost prezentate spre dezbateri niște programe care stabilesc, la modul general, cam ce se va preda elevilor, nu ce se va preda, căci, din simpla enunțare a temei, a titlului lecției, nu-ți poți da seama ce idel, curente, noțiuni etc. vor fi predate în lecția respectivă. Această atitudine adoptată de autorii proiectelor de programe corespunde unui deziderat mai vechi al cadrelor didactice și unei cerințe obiective și anume de a lăsa profesorilor de științe sociale mai multă inițiativă în dozarea materialului, în funcție de condițiile concrete de muncă și de noile situații ivite pe parcurs. Dar, de la această cerință obiectivă și pînă la a indica numai titlul lecției, cred că pasul făcut este prea mare. De aceea, socotesc necesar, ca aceste programe-cadru să fie neapărat urmate de programe analitice, întrucît numai acestea ne vor spune cu adevărat ce trebuie să cuprindă lecțiile și manualele de științe sociale.

Pe baza actualelor programe-cadru, cei care vor decide în totalitate conținutul lecțiilor (mai ales la filozofie, întrucît la economie politică programele-cadru sînt, totuși, mai concrete), vor fi, pe de o parte profesorii, pe de altă parte, autorii de manuale. În măsura în care considerăm manualul un auxiliar în munca pro-

Lectură în bibliotecă

fesorului, rezultă că cel care decide, în ultimă instanță, conținutul și volumul fiecărei lecții este profesorul. Dar, profesorii sînt mulți, de unde și concluzia că elevii noștri vor căpăta o pregătire foarte neomogenă. Una este să predai același material (dinainte determinat în conținutul său) în mod diferențiat, în funcție de personalitatea profesorului și de condițiile concrete de muncă, și alta este să predea fiecare ce consideră el de cuviință sau, în cel mai bun caz, numai ceea ce cuprinde manualul (chiar dacă predarea s-ar face în alt mod). După opinia mea, programa-cadru trebuie neapărat completată cu programa-analitică, căci, altfel, candidații puși în fața unor probe unice (la olimpiade, la concursurile de admitere în învățămîntul superior etc.) vor avea nivele de pregătire foarte diferite (și nu din vina lor), iar examinatorii nu vor avea instrumente precise cu care să poată departaja pe cei „îndopați” de cei cu adevărat merituoși. Așadar, sînt de părere ca programa să dea libertate de acțiune profesorului, să nu-l încorseteze, dar să împotrivească unei libertăți prea mari care să-l deruteze; sînt de părere ca manualul să fie un auxiliar în munca profesorului și tocmai de aceea este necesar ca programa, nu manualul, să indice ce trebuie să studieze elevii.

Programele școlare și modernizarea învățămîntului

La toate disciplinele de învățămînt, cu atât mai mult la științele sociale, se cere dezvoltarea gândirii independente a elevilor, stimularea creativității, însușirea prin efort propriu a noilor cunoștințe. Cum răspund noile proiecte programe acestor cerințe?

Este de la sine înțeles că, pentru a fi „creatori”, pentru a participa activ la însușirea noului material, elevii trebuie să aibă un minim de cunoștințe și noțiuni de bază cu care să opereze în problema pusă în discuție. Altfel, se pierde timp în zadar.

Formează noile proiecte de programe cadrul necesar participării efective a elevilor la lecții? După modul de succesiune a temelor și lecțiilor — propuse de către unii colegi participanți la discuții — răspunsul este numai parțial afirmativ și față de ce? După părerea mea, lecțiile introductive sînt de două feluri.

O categorie o formează primele 1—2 lecții în care elevii își însușesc noțiunile de bază. Într-adevăr ori de cîte ori, prin planul de învățămînt, se introduce un nou obiect de studiu, în primele lec-

(Continuare în pag. a 4-a)

(Urmare din pag. a 3-a)

ții se predau noțiunile fundamentale, pe care elevii le vor înțeli în lecțiile ce urmează și fără de care aceste lecții nu ar putea fi bine înțelese — sînt așa-numitele lecții introductive. Lecțiile de acest fel sînt cele cu privire la modul de producție (la economie politică) ori cele care tratează despre problema fundamentală în filozofie. Tocmai pentru că au menirea să formeze la elevi o serie de noțiuni noi, profesorul nu se poate bizui în prea mare măsură pe aportul clasei la desfășurarea lor, deci va folosi expunerea, prelegerea etc. A suprima aceste lecții introductive sau a schimba locul lor, numai de dragul de a „activiza” clasa, constituie, după mine, o măsură greșită.

Dar, mai există și o altă categorie de lecții introductive (lecții predate în primele ore de curs) — sînt cele în care se fac aprecieri asupra importanței și valorii noului obiect de studiu. Introducerea lor la începutul anului școlar se face cu scopul de a suscita interesul elevilor față de noua disciplină, sublinindu-se perspectivele pe care le deschide învățarea temeinică a acestui obiect. Pentru lecții introductive de acest gen pledează prof. I. Codru („Lecția introductivă la filozofie”, în „Tribuna școlii” nr. 107 din 1 septembrie 1973, p. 7); în

programele-cadru supuse discuției, asemenea lecție este tema I (Însemnătatea teoretică și practică a studierii vieții economice a societății) de la economie politică, anul III, liceu.

Asemenea lecții, lăsate ca lecții introductive nu se pot desfășura decât ca lecții-prelegeri; amplasate la sfîrșitul unui capitol sau chiar la sfîrșitul anului, ele pot deveni lecții-dezbateri,

căci elevii au acumulat acele cunoștințe care să le permită să ajungă singuri la concluziile pe care, la începutul anului, sîntem obligați să le formulăm și să le comunicăm noi. Deci, dacă vrem să ajutăm elevii ca, prin efort propriu, să-și formeze convingeri ferme este necesar să schimbăm ordinea de predare a lecțiilor „introductive” din a doua categorie.

Lecție în cabinetul de științe sociale

Cabinetul — auxiliar în predarea istoriei

Modernizarea procesului de predare-învățare, sub aspectul conținutului și al tehnologiei didactice, constituie o sarcină prioritară a școlii. Înțelegînd că mijloacele audio-vizuale, metodele active de lucru cu elevii, o nouă structură a lecției sporesc valoarea acesteia în general și a celei de istorie în special, cu sprijinul conducerii liceului, cu aportul efectiv și de mare preț al elevilor, am realizat un cabinet de istorie. Acest cabinet este amenajat într-o sală de clasă o-

bișnuită, dar cu lucrări care sînt destinate predării mai eficiente a istoriei.

Pe pereți avem realizate un număr de 10 panouri din sticlă reunite sub titlul „Momente principale din evoluția și revoluția poporului nostru” și care cuprind cele mai semnificative evenimente din eroica noastră istorie pe care le-am denumit sintetic și cit mai expresiv: „De strajă la poarta Europei”, „Preludiu la Unire”, „În România de mîine, noi vom fi stăpîni”, „Vrem să fim o na-

țiune liberă și independentă” ș.a.

În cabinet avem realizate, tot pe sticlă, citate reprezentative ale unor personalități din istoria patriei: D. Onciu (născut la Straja, comună de lângă orașul nostru), M. Kogălniceanu, N. Bălcescu, N. Iorga, iar pe peretele din fața clasei, un citat și portretul tovarășului Nicolae Ceaușescu Studiind lucrările apărute privitoare la problemele de ergonomie școlară, am ținut cont în zugrăvirea cabinetului de cîteva principii ale acesteia. Astfel, peretele din fața clasei are culoare albastru deschis, iar tabla din sticlă, special realizată pentru uz didactic, culoarea albastru-ultramarin. Încercarea de a respecta,

Prof. ELISAVETA BEJENARU
Liceul nr. 2 din Rădăuți

(Continuare în pag a 5-a)

(Urmare din pag. a 4-a)

măcar în parte, cerințele principiilor de ergonomie, conferă cabinetului multă lumină și culori stimulative cognitive și, fără îndoială, o anumită estetică. Este singurul cabinet din liceu în care am trecut la introducerea culorilor preconizate de ergonomia școlară și, prin comparație, putem deduce valoarea lor în munca noastră de predare-învățare.

Pentru a putea realiza proiecții fixe și mobile, am realizat instalația electrică sub parchet și cu montarea pe pupitre a cîte două veioze cu comandă de la masa profesorului și un ecran de proiecție. Localizarea luminii pentru fiecare elev la pupitru asigură activitatea elevilor și în timpul proiecțiilor. În cabinet avem confecționate: masă suport comună pentru epidiascop, aspectomat și aparatul de proiecție T. 16. suport pentru 30 hărți istorice realizate de I.M.D., suport-planșe și hărți realizate cu elevii de mărimea unei coli mari

de bloc, o bibliotecă și vitrine pentru expunerea de obiecte, unele vechi, monede, diverse lucrări și copii după izvoare istorice de mare valoare instructiv-educativă. Mobilierul din cabinet a fost realizat în atelierul de tâmplărie, construcții metalice, electrotehnică și radiotehnică ale școlii.

Cabinetul de istorie, alături de cabinetul de științe sociale, oferă un cadru deosebit de favorabil pentru studiul istoriei de către elevi. Din puținele lecții pe care deja le-am desfășurat în cabinet am desprins o primă constatare, nu fără importanță: dorința elevilor de a participa la lecțiile de istorie în acest cadru. Utilizarea unui material ilustrativ mai bogat în mijloace audio-vizuale, formele și metodele cu o largă aplicativitate în cabinet sînt doar cîteva elemente noi de care beneficiază lecțiile de istorie și care se exprimă în creșterea eficienței lor — aspect fundamental în didactica modernă.

Îmi rezerv dreptul ca, într-un viitor material, să încerc a sinte-

tiza problemele principale de ordin metodic-pedagogic pe care le ridică predarea istoriei cu ajutorul acestui instrument nou — cabinetul. Și în perioada anterioară și azi, cînd avem cabinetul funcțional, cred că hotărîtoare rămîne preocuparea profesorului pentru pregătirea și desfășurarea procesului de predare-învățare a istoriei. Pregătirea lecției care urmează a fi realizată în cabinet solicită mai mult pe profesor atît în parcurgerea de bibliografii suplimentară, cît și în confecționarea de material didactic ilustrativ, în ierarhizarea utilizării mijloacelor audio-vizuale, în înfocmirea fișelor cu recomandări de bibliografie etc.

În afara obligațiilor sporite pentru profesor, a metodologiei și tehnologiei didactice moderne preconizate, constant rămîne interesul sporit al elevilor pentru cunoașterea fenomenului social-istoric și, în consecință, o creștere evidentă a eficienței procesului de învățămînt.

Legături cu caracter de lege

(Lecția a XXVII-a de filozofie pentru anul III, liceu)

1. Definierea legii

Un alt tip de conexiune este acela care cuprinde legăturile cu caracter de lege. Înțelegem prin legi acele legături care sînt în același timp **generale, necesare și esențiale**. Numai unitatea acestor trei însușiri definește legea; numai legăturile care se stabilesc în întreaga clasă a unei anumite structuri sau funcțiuni, care se manifestă inevitabil și care aparțin planului esenței, pot fi considerate legi. În absolut toate cazurile în care sînt date două corpuri, între ele se manifestă o atracție conformă relației de esență a legii gravitației. Ori de cîte ori avem un gaz și o anumită presiune care acționează asupra lui, între presiunea dată și volumul gazului se stabilește în mod necesar raportul de esență al legii Boyle-Mariotte. La nivelul vieții sociale, cu toată relativa

independență a relațiilor de producție, acestea intră, conform legii concordantei, în raporturi de dependență generală necesară și esențială cu forțele de producție.

Notele de generalitate, necesitate și esențialitate asigură legilor și acțiunilor o anumită **stabilitate și repetabilitate**. În procesul construirii socialismului, de pildă, în și prin particularitățile istorice ale fiecărei țări, rămîn stabile și se repetă legile generale ale construcției socialiste.

Notele definitorii pe care legăturile cu caracter de lege le au conferă acestora un rol cu totul deosebit în ordinea și ordonarea din lume, în modul de a fi al naturii, societății și gândirii. Legile asigură temeiul acestei ordini, asigură gradele de stabilitate a lucrurilor și proceselor, determină tendințele și direcțiile fundamentale ale mișcării materiei în timp și spațiu. Legile sînt

acelea care, mai mult decît oricare altă formă a conexiunii, asigură unitatea în interiorul diversității.

2. Specificul legilor

Legăturile cu caracter de lege se manifestă în mod specific în funcție de domeniul lor de realitate. În acest sens, avem legi ale naturii, ale vieții sociale, ale gândirii.

Avem, de asemenea, legi ale interacțiunilor substanțiale și energetice și legi ale universului informațional. Legea conservării și transformării materiei și mișcării cu valabilitate universală în lumea substanțelor și energiilor nu mai este valabilă în lumea informației; aceasta se supune altor legi de conservare și prelucrare. Am putea aminti, în acest sens, că informația poate fi distrusă ori creată.

Legile pot avea grade diferite de generalitate. Legile concordantei relațiilor de producție cu nivelul forțelor de producție și ale suprastructurii cu baza ei economică, de exemplu, sînt legi ale societății în genere, în schimb, legea valorii este numai lege a producției de mărfuri. Legea valorii este însă mai generală decît legea plusvalorii, care apare doar

(Continuare în pag. a 6-a)

(Urmare din pag. a 5-a)

ca lege a mecanismului exploa-
tării capitaliste.

O altă latură a specificității le-
gilor este aceea a modului lor
de a fi dinamice sau statice ;
dinamice dacă acțiunea lor gu-
vernează comportarea fiecărui
membru al clasei respective de
obiecte sau procese, așa cum se
întâmplă în cazul acțiunii legii
lui Arhimede, de pildă, și sta-
tice dacă acțiunea lor privește
doar regularitățile de stare sau
funcționare a unor ansambluri, a
unor mase mari de molecule,
particule, indivizi etc. Fac parte
din această categorie legile vieții
sociale, mecanicii cuantice etc.

3. Legi obiective și legi ale științei.

Indiferent de notele specificității
lor, legile sunt raporturi
obiective. Ele există și se ma-
nifestă independent de voința și
dorințele noastre. Legile nu pot
fi nici create, nici distruse.

Legile obiective pot fi însă cu-
noscute. Cunoașterea legilor își
găsește concretizarea în formu-
larea legilor științei. Legile în
știință și filozofie reprezintă, de-
altfel, tocmai cunoașterea legilor
obiective, descoperirea lor, con-
știentizarea prezenței și acțiunii
lor. Legile științei nu sunt înseși
legile obiective, acestea din urmă
există și înainte de cunoaștere,
acționează independent de faptul
că noi le cunoaștem sau nu.

Cunoașterea legilor are o mare
însemnătate teoretică și practică.
Însemnătatea teoretică este dată
de faptul că prin cunoașterea le-
gilor care guvernează un fenomen
sau proces, noi ni-l explicăm,
îl înțelegem în ceea ce are el mai
adânc, mai ascuns, mai de esen-
ță. A explica înseamnă, în ultimă
analiză, a explica prin legi. Cu-
noașterea legilor devine condiție
sine qua non a utilizării și stă-
pînirii lor practice. Cunoșcînd
legile inducției electromagnetice,
am putut construi și utiliza bo-
bina motorului electric, cunoș-
cînd legea gravitației am putut-o
utiliza în lansarea și dirijarea
navelor cosmice etc. În domeniul
vieții sociale, cunoașterea legilor
s-a dovedit de mare valoare în
conducerea procesului de con-
struire a socialismului. Nu întîm-
plător, în documentele de partid
se arată că linia politică a parti-
dului nostru a fost și este bazată
pe cunoașterea legilor sociale, pe
cunoașterea particularităților lor
în fiecare etapă a dezvoltării.

Întreaga istorie a cunoașterii
și practicii infirmă pozițiile filo-
zofice ale fatalismului și volun-
tarismului. Teoriile fataliste sus-

țin că legile, fiind obiective și
acționînd cu necesitate, exclud
orice fel de activitate, că în fața
lor, omul rămîne un mare nepu-
tincios, că prin toate dimensiun-
ile vieții noastre sîntem la
discreția fatalității. Desconside-
rînd prezența legilor, mai ales
caracterul lor obiectiv, adepții
voluntarismului afirmă, dimpo-
trivă, că omul este un adevărat
zeu, că el poate ignora și încălca
legile, că poate face orice.

Infîrmînd aceste orientări teo-
retice și atitudinale opuse, expe-
riența istorică confirmă punctul
de vedere al materialismului
dialectic. Legile sînt obiective.
Omul le poate cunoaște și folosi.
De aici rezultă că el nu este nici
supusul absolut și nici zeul care
să poată orice. Omul este doar
om. În această calitate el re-
prezintă foarte mult, poate cu-
noaște legile și le poate subor-
dona intereselor sale. Pe aceste
două căi — ale cunoașterii și ale
practicii — omul ajunge să fie
ființă liberă. Din această perspec-
tivă foarte generală, libertatea
nici nu este altceva decît înțele-
gerea și dominarea legității.

Lectură

„Așadar, legea este un raport
esențial“ (V. I. Lenin, *Caiele filo-
zofice*, în *Opere complete*, vol.
29, București, Editura politică,
1966, p. 129).

„Legea este ceea ce este per-
manent (ceea ce persistă) în fe-
nomen“ (Idem, p. 127).

„Dar o gîndire vie, după cîte se
pare există totuși aici, conceptul
de lege este una din treptele
cunoașterii de către om a unită-
ții și conexiunii, a interdependen-
ței și integrității procesului uni-
versal“ (Idem, p. 127).

„Dv. credeți într-un Dumnezeu
care bate zaruri, iar eu cred în
legile desăvîrșite ale legii, într-un
univers în care există ceva o-
biectiv, ceva ce mă străduiesc să
sesizez într-un mod strașnic de
speculativ“ (A. Einstein, *Scrisoare
cître Max Born*, în : Știință și
sinteză, București, Editura poli-
tică 1969, p. 131).

„Nu se poate concepe o bună
muncă de conducere fără stu-
dierea atentă, aprofundată a rea-
lității, a cerințelor ei, fără cu-
noașterea legilor care guvernează
activitatea socială“ (Nicolae
Ceaușescu, *Rolul conducător al
partidului în etapa desăvîrșirii
construcției socialismului*, Bucu-
rești, Editura politică, 1967).

„Noi comuniștii, studiem legile
sociale obiective nu pentru a
adopta o poziție fatalistă față de
acestea, ci, dimpotrivă, pentru
ca înțelegînd sensul lor, să putem
acționa în interesul progresului
social, în interesul oamenilor, al
victoriei socialismului și comu-
nismului“. (Nicolae Ceaușescu,
*Expunere cu privire la programul
P.C.R. pentru îmbunătățirea ac-
tivității ideologice, ridicarea ni-
velului general al cunoașterii și
educația socialistă a maselor,
pentru așezarea relațiilor din so-
cietatea noastră pe baza princi-
piilor eticii și echității socialiste
și comuniste*, în : *Plenara C.C. al
P.C.R. din 3—5 noiembrie 1971*,
p. 56).

Intrebări :

1. Ce se înțelege prin legături
cu caracter de lege ?
2. Ce sînt legile științei ?
3. Explicați afirmația : liberta-
tea este cunoașterea și dominarea
legității.

Columna lui Traian (detaliu)

Variantele determinismului

(Lecția a XXVIII-a de filozofie pentru anul III, liceu)

Rezultă din lecțiile anterioare că determinismul cuprinde sistemul noțiunilor filozofice menite să ne explice ordinea și ordonarea din lucruri, procese și idei, modul dispunerii lor pe coordonata timpului, pe dimensiunile spațiului. Ca parte a oricărui gen de filozofie, determinismul îmbracă înfățișări diferite, în funcție de pozițiile și caracteristicile de ansamblu ale filozofiei respective.

1. Determinismul materialist și cel idealist.

În funcție de modul de a considera natura de fond a conexiunilor, resursa lor ultimă, deosebim determinismul materialist și cel idealist. Determinismul de orientare materialistă — afirmat de întreaga suită a gânditorilor materialisti — a considerat și consideră că legăturile realității, cu toate caracteristicile și formele lor, țin de însăși natura materială a lumii, de natura de fond a lucrurilor și proceselor. Conexiunile există în și între lucruri, în și între structurile materiei în mișcare. Aceasta nu înseamnă negarea conexiunilor conștiinței, existența ideilor și a posibilităților inepuizabile de a le conecta în sisteme (raționamente, teorii etc.). Înseamnă deci, așa cum vom arăta mai departe, că aceste conexiuni presupun și ele anumite legături substanțiale și energetice, ca suport al elaborării și ordonării ideilor, înseamnă, în al doilea rând, că ordinea ideilor e destinată cunoașterii ordinii lucrurilor, cunoașterii conexiunilor pe care materia în mișcare le are.

Determinismul de inspirație idealistă, după cum se poate desprinde și din opozițiile sugerate mai sus, vede temeiul legăturilor din arena naturii și scena istoriei în modul organizării și mișcării unei entități de ordin spiritual. De acolo ordinea apare și se instituie în obiecte și procese, inclusiv în viața omului. În funcție de modul situării acestei entități spirituale în noi sau în afara noastră, determinismul idealist este și poate fi obiectiv sau subiectiv.

2. Determinismul metafizic și cel dialectic.

În cadrul liniilor filozofice fundamentale mai putem clasifica

filozofiile în metafizice și dialectice. Această distincție își are și ea corespondențe în teoria determinismului. Concepția asupra determinării (condiționării, cauzalității, legii etc.) este metafizică atunci când în descrierea și explicarea conexiunilor nu se respectă măsura lucrurilor, când se unilateralizează și se exagerează o situație sau alta din complexitatea acțiunilor și interacțiunilor. Se exagerează uneori locul și rolul legăturilor externe în detrimentul celor interne, sau invers; se absolutizează existența necesității și se diminuează rolul întâmplării, sau invers; se ignoră specificul determinării și se operează reduceri ale specificului social la cel biologic, a celui biologic la cel fizic sau chimic, a tuturor acestora la cel de ordin mecanic etc.

Determinismul dialectic se definește prin opoziție cu punctul de vedere metafizic. Înfățișarea cea mai completă și mai complexă a acestuia o avem în determinismul marxist.

3. Determinism și indeterminism.

Viziunile unilaterale au mers uneori până la negarea unora din afirmațiile de fond ale determinismului, negarea cauzalității, legilor etc. Asemenea teorii sînt cunoscute în literatura filozofică sub numele de **indeterminism**. Indeterminismul nu a fost niciodată o viziune globală, ci a fost și este o explicație care vizează doar anumite zone ale realității. Unii filozofi și istorici au susținut că fenomenele istorice nu se supun determinării, că ele nu se repetă și nu au legi. Alții au afirmat că omul este nedeterminat în acțiunile lui, că este liber în mod absolut. Au fost filozofi și oameni de știință care au considerat că microcosmosul nu se supune ordinii, că în comportamentul

particulelor elementare guvernează spontaneitatea și liberul arbitru etc.

4. Determinism și finalism

Tot prin unilateralizare au fost create și concepțiile denumite **finaliste** sau **teleologice**. Conform acestora lumea este ordonată nu în virtutea acțiunii unor condiții, cauze, legi, ci unor scopuri. Relația de generare este mutată de la relația cauză-efect la aceea scop-efect. Dintr-un asemenea punct de vedere, Pământul s-ar învîrți în jurul axei sale pentru a face zilele și nopțile, apele curg nu datorită gravitației și structurii lor moleculare, ci cu scopul de a ajunge în mare, ghioceli răsar pentru a anunța venirea primăverii etc.

Fără îndoială, în organizarea și funcționarea structurilor biologice există elementele finalității, există acțiuni care duc la realizarea anume a unor efecte, există procesul urmăririi acestora. La nivelul vieții umane se manifestă formele cele mai înalte ale finalității: scopuri, idealuri. Spre realizarea lor tind indivizii, tînde societatea. Idealul construirii comunismului în țara noastră are va-oarea unei forțe motrice, el își pune pecetea pe linia politică a partidului, pe acțiunile membrilor societății noastre. Scopurile însă, acolo unde ele există și acționează, se nasc pe baza unor realități sociale, acțiunii unor cauze și legi ale acestora. Scopurile nu pot determina singure un anumit demers al acțiunilor omului și oamenilor. Și la nivelul acțiunilor umane legăturile cu rol de condiție, cauză și lege sînt hotărîtoare, chiar dacă ele se împletesc armonios sau contradictoriu și cu procese ale realizării scopului.

5. Determinismul marxist.

Determinismul dialectic, în forme și grade diferite, are o altă înfățișare. În el se manifestă mai mult sau mai puțin conștient tendința spre multilateralitate și nuanțare. Gradele cele mai înalte ale acestei tendințe le avem în interiorul determinismului marxist, determinism care unește în sine explicația materialistă a determinării generale cu descoperirea complexității ei dialectice. Această unire permite determinismului materialist-dialectic să fie cea mai încheată teorie a ordinii și ordonării, teorie solid întemeiată pe datele științei și practicilor sociale. În formularea

(Continuare în pag. a 8-a)

(Urmare din pag. a 7-a)

acestei teorii se acordă o atenție deosebită surprinderii raporturilor de unitate contradictorie care există între situațiile polare ale conexiunii (intern-extern, dinamic-static, necesar-întimplător, fenomenal-esențial, posibil-real etc.), se acordă atenție locului și rolului pe care fiecare formă a conexiunii (condiționare, cauzare, lege) îl joacă în contextul determinării, se descrie și explică complexitatea acestui context, specificul lui într-o zonă, sau alta a realității (specificul determinismului mecanic, fizic, biologic, social etc.), punând în lumină particularitățile de ansamblu ale determinismului social, de pildă, filozofia marxistă insistă asupra complexității, condiționării și cauzării sociale, asupra faptului că aici se împletesc strâns factori de ordin obiectiv cu factori de ordin subiectiv, cu cei care țin de știința și conștiința oamenilor, de modul orientării și organizării acțiunilor lor. La scara vieții sociale, acțiunile și interacțiunile conștiente, previzibile, se ciocnesc de cele spontane și imprevizibile, aspirațiile individuale se împlinesc, când armonios, când contradictoriu, cu cele ale colectivității, societății.

Determinismul marxist pune și rezolvă nuanțat și problema raporturilor dintre determinare și libertate. Fiind în mod esențial determinată, activitatea omului nu-și pierde atributul libertății. Omul se înscrie întotdeauna într-un context de determinare pe care însă, cunoscându-le, le poate dirija pe linia intereselor sale, le poate subordona, în anumite limite, idealurilor sale de fericire.

Particularitățile determinării sociale (condiționării, cauzării, legii, necesității, libertății etc.) imprimă dezvoltării istorice un curs, care nu se supune nici mersului de la sine (ca în natura nesupusă acțiunii omului) și care nu poate fi orientat nici în mod arbitrar. Cunoașterea acestor particularități apare ca o condiție de bază a conducerii unității sociale. Partidul Comunist Român elaborează programele dezvoltării noastre economice, politice și culturale spre comunism nu ignorând specificul vieții sociale, particularitățile determinismului social, ci cunoscând aceste particularități, studiind atent modul manifestării lor în etapa actuală a dezvoltării noastre istorice.

In vizită la Muzeul de istorie a partidului

Lectură

„Intellectul nostru nu-și scoate legile sale din natură, ci, dimpotrivă, prescrie naturii legile sale... Natura nu este posibilă decât grație alcătuirii intelectului nostru” (I. Kant, Prolegomene, București, 1924, p. 110).

„Evenimentele viitorului nu pot fi deduse din evenimentele prezentului. Credința în legătura cauzală este o prejudecată” (L. Wittgenstein, Tractatus logico-philosophicus, Londra, 1955, S. 1361).

„Știința e deterministă. E determinată a priori. Ea postulează determinismul fiindcă, fără el, n-ar putea să existe” (H. Poincaré, după P. P. Negulescu, Destinul omenirii, vol. V, București, Editura Academiei, 1971, p. 132).

„În realitate, scopurile omului sînt generate de lumea obiectivă și o presupun, o găsesc ca dată, ca prezentă. Dar omului i se pare că scopurile sînt luate din afara lumii, sînt independente de

lume (libertate)” (V.I. Lenin Caiete filozofice, în Opere complete, vol. 29, București, Editura politică, 1966, p. 159).

„Teoria marxistă a determinismului este invincibilă, deoarece prin caracterul ei nuanțat dialectic, nu lasă porți deschise nici gândirii idealiste, nici gândirii metafizice, pentru că în esență, fiind conformă cu faptele realității, nu încetează să se desăvîrșească cu fiecare mare descoperire, din realitate sau cunoaștere”. (Călina Mare, Determinismul și fizica modernă, Editura politică, București, 1966, p. 215).

Intrebări :

1. Ce este determinismul ?
2. Vorbiți despre caracteristicile fundamentale ale determinismului marxist. De ce acest determinism are caracter științific ?
3. Cum înțelegeți corelația dintre determinare și libertate ? Sînt acțiunile oamenilor strict și absolut determinate sau strict și absolut libere ?